Danskernes Historie Online
Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliserings-projekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: https://slaegtsbibliotek.dk
Danske Slægtsforskere: https://slaegt.dk

Thissinghus i ord og billeder 1858-2008

Af Børge Jensen

Thissinghus i ord og billeder
1858-2008

Copyright: Børge Jensen og
Mollerup Mølle A/S, 2008.

Tekstbehandling: Børge Jensen

Tryk og tilrettelægning: Morsø Folkeblad
og Bogtrykkeri

Udgivet af: Mollerup Mølle A/S
Østervang 51
7900 Nykøbing Mors

Til Anton Blaabjerg
venligst fra
Børge Jensen

Thissinghus i ord og billeder
1858-2008

Af Børge Jensen

Indholdsfortegnelse

Forord 5

1. Kriseårene 1857-1858 7

2. De trodsede krisen 11

3. En erfaren købmand kommer til Thissinghus 14

4. Skuffelser i Thissinghus 19

5. Konkurrenter i by og på land 22

6. Thissinghus 1890-1930 25

7. Klarer vi krisen? 32

8. A/S Thissinghus Købmandsgård 38

9. Thissinghus - Hvidbjerg Købmandsgård 44

10. Kan vi klare finansieringen? 46

11, Det blev igen dårlige tider 51

12. Afvikling og udvikling i 25 år 55

13. Er der fremtid i denne branche? JA 58

14. Fra ladeplads til dynamisk erhvervsområde 60

Forord

Ved nytårstid 2008 fik jeg en henvendelse fra Hans Pedersen på vegne af Mollerup Mølle A/S, om jeg ville påtage mig at udarbejde et skrift i anledning af Thissinghus Købmandsgårds 150 års jubilæum i juni 2008.

Jeg udbad mig betænkningstid, da jeg ikke tidligere havde beskæftiget mig med emnet. Jeg blev dog hurtigt klar over, at en skildring af dette område på Sydmors ville udfylde et tomrum i Morsøs historie.

Udviklingen til o. 1980 kunne dækkes gennem lokale aviser og andet tilgængeligt offentligt materiale, men ville jeg sagligt og fyldestgørende kunne skildre de sidste 25 års udvikling? Da Hans Pedersen lovede at skaffe billeder og nyt materiale samt afse tid til mange samtaler, svandt min betænkelighed.

Af stor værdi er en række bidrag fra tidligere medarbejdere og andre fra Thissinghus. Det er imponerende, at Hans Pedersen har fået så mange til at skildre deres tid i Thissinghus. Det er vigtigt for nutid og eftertid at kunne læse om det ofte slidsomme arbejde i pakhuse og i skibenes lastrum.

Jeg håber, at læserne vil anerkende betydningen af en bog som "Thissinghus i ord og billeder 1858-2008" og værdsætte Mollerup Mølles initiativ.

Nykøbing Mors, den 16. juni 2008
Børge Jensen

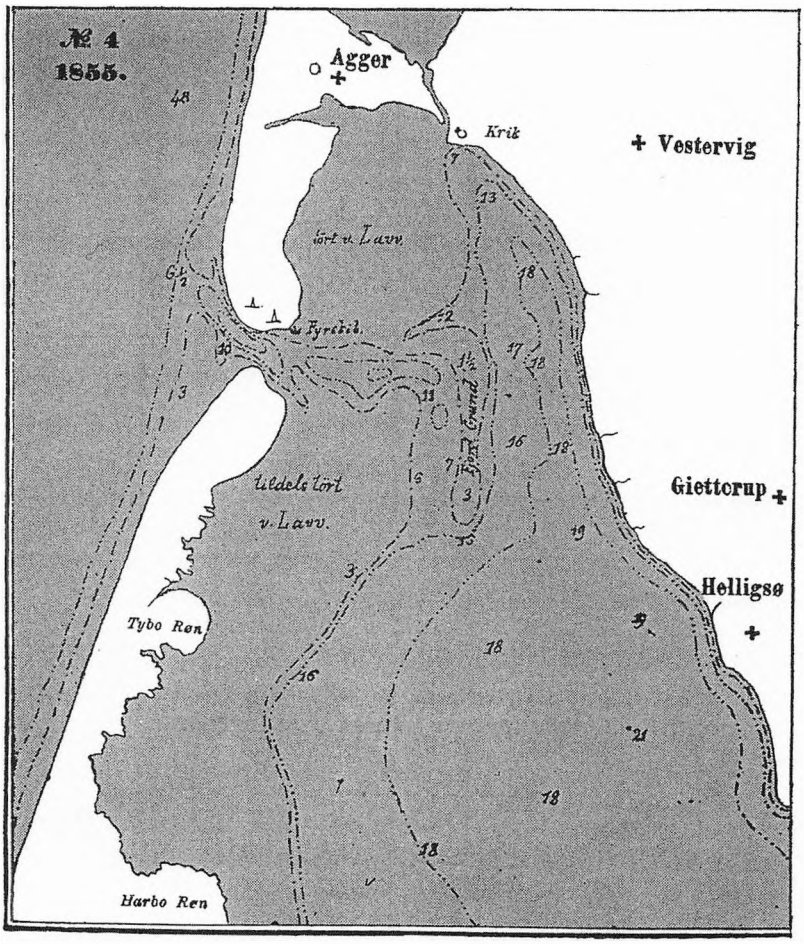

Aggerkanalen 1855.
Efter Geografisk Tidsskrift 1877.

1. Kriseårene 1857-58

En aften i december måned 1857 var nogle købmænd og andre erhvervsfolk samlet i Nykøbing, hvor de sikkert nød en god cigar og et glas punch. I Morsø Avis havde de læst nogle alarmerende telegrammer om, at en krise, der kom fra USA og England, havde nået Hamborg.: "Selv rige huse har måttet standse deres betalinger --- medmindre der træffes energiske forholdsregler --- gaae vi en almindelig opløsning af alle forretningsforhold imøde" (1/12). Og det var alvor: " I Hamborg har forvirringen naaet sit højeste punkt --- skrækken har grebet alle klasser" (6/12). Man var altså forberedt på vanskeligheder, men da herrerne den omtalte aften hørte det sidste nye: "Pontoppidan har standset betalingerne", ilede enhver straks til sit.

Hendrik Pontoppidan havde nære forbindelser til Danmark. Han havde givet mange købmænd store kreditter, især til kornhandel og gerne til jyder. Han blev født i Ræhr i 1814, døde i Hamborg 1901 og blev begravet i Ormslev, hvor han i 1867 havde købt Constantinsborg for 160.000 rdl.

Det var en international krise, der nu nåede til Danmark. 1857 havde været et godt høstår i USA, og Rusland eksporterede megen korn efter Krimkrigens ophør. I København var der chockstemning, og regeringen, Nationalbanken og C.F.Tietgens nystiftede Privatbanken fik travlt. I Nykøbing var der en vis lettelse, da der den 10. december indløb et telegram med den gode nyhed, at Pontoppidan havde genoptaget sine forretninger. Købmændene reagerede ved at give Pontoppidan "et rungende Hurra" og ved næste dag at sende ham "deres hjerteligste Lykønskning" (Morsø Avis). Hvad der skete i Hamborg var af største betydning for dansk handel, og krisen betød, at 224 danske firmaer måtte standse betalingerne.

Generalkonsul Hendrik Pontoppidan 1881.

I 1856 beklagede Pontoppidan, at kapitalerne lå i kister og pulte uden at gøre gavn: "Ja med Undtagelse af Bankcomptoiret i Aarhus besidder Jylland ikke et Institut, der egner sig for at lette Omsætning eller hjælpe paa Handel og Agerbrug".

I Nykøbing gik en af byens storkøbmænd Chr. R. Steenberg konkurs, han havde selv skibe i søen. Hovedbygningen i Vestergade med pakhuse i gården blev senere hjemsted for Damborgs tobaksfabrik (i dag firma Jørgen Brandt.)

Det kan virke paradoksalt, at Thissinghus Købmandsgård blev grundlagt i kriseåret 1858. Det var kun muligt, fordi Grundloven 1849 havde åbnet for store reformer både politisk og økonomisk. Købstæderne havde siden middelalderen haft monopol på handel og håndværk, men det ændredes med næringsloven 1857. Byernes erhvervsliv blev dog beskyttet gennem de såkaldte læbælter, hvorefter der ikke måtte drives handel nærmere end 1 mil fra købstaden, i nogle tilfælde 1½ mil.

Lovgivning er imidlertid ikke nok til at skabe erhvervsudvikling, men på Sydmors var der netop i 1858 personer med evner, lyst og kapital til at udnytte de nye muligheder.

Gæstgiveren kom først

I 1845 boede husmand Jens Olesen Degn med kone og tre børn i alderen 5 til 1 år i et hus ved stranden i Thissinghus. Han levede af sin jordlod, men udbyttet var nok for lille til en familie, for i 1842 havde han søgt om bevilling til udskænkning af brændevin og vin til rejsende. Han havde fået afslag men opgav ikke. Den 20. februar 1846 fik Jens Olesen besøg af to vurderingsmænd fra Nykøbing, som nåede til følgende resultat: Huset var "ganske ombygget og fløttet paa marken", men måske var huset snarere blevet renoveret? Det havde som det gamle hus to stuer, kamre, køkken, bryggers samt "Loe, lade, fæehus og faaresti". Vurderingen til brandforsikringen blev da også kun hævet fra 300 til 400 rdl.

Det er vores held, at Jens Olesen allerede den 15. april søgte om tilladelse til at "udsælge spise- og drikkevarer til Søfolk og andre med skibning beskæftigede personer i nærheden af hans hus ved stranden". Korrespondancen foregik mellem amtmanden i Thisted og Rentekammeret i København og endte med følgende resultat for Jens Olesen: Mod en årlig afgift til Den kongelige Kasse på 5 rigsbankdaler måtte han "holde værtshus for reisende samt søefolk og andre med søefart beskæftigede og dem med Logemente samt spise og drikkevarer til nødtørftighed og for en billig betaling betjene". Hvorfor afgiften kun blev beskedne 5 rigsbankdaler, fremgår af denne skrivelse fra By- og Herredsfogeden i Nykøbing til Thisted amt af 22. juni 1846:

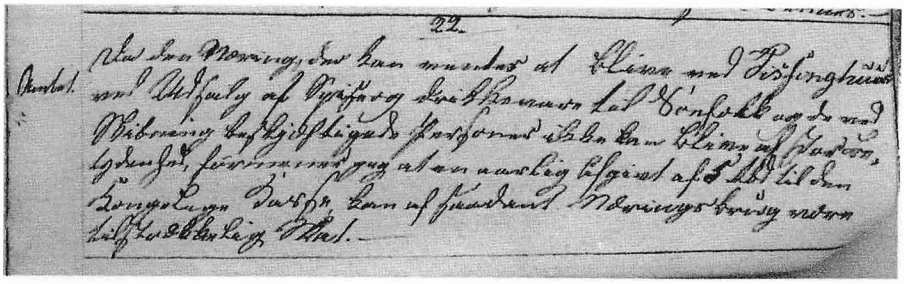

"Da den Næring, der kan ventes at blive ved Thissinghuus ved Udsalg af Spiser og Drikkevare til Søefolk og de ved Skibning beskjæftigede Personer ikke kan blive af stor Betydenhed, formener jeg at en aarlig Afgivt af 5 Rbd. til den Kongelige Kasse, kan af saadant Næringsbrug være tilstrækkelig Skat".

Men der stilledes også krav til Jens Olesen. Vel fik han lov til at "brygge øl til værtshusholdets fornødenhed, men det skal være ham aldeles forment at brænde brændevin", og det præciseres, at han "skal købe brændevin i købstæderne eller hos dem på landet, der har bevilling". Privilegiets varighed afhang af Jens Olesen, for han måtte sørge for, at værtshusholdet "ikke vorder misbrugt til fylderie og tidsspilde for bønder og andre". Rentekammeret gav sin tilladelse 26. september, og den 11. oktober sendte amtmanden den videre til herredsfoged Rummelhoff i Nykøbing.

Thissinghus kro

Overraskende solgte Jens Olesen Degn hele herligheden til Mads Larsen Østergaard den 26. juni 1847, som uden problemer fik bevillingen overført til sit navn. I 1852 blev huset vurderet og var nu 55 alen langt og takseret til 500 rdl. De følgende måneder var der stor aktivitet på grunden, og det ses tydeligt i en ny vurdering 28. oktober 1853. Nu var det ikke vurdering af huset som tidligere men af "kroen", et andet nyt ord er "gjæstekamre". Det gamle stuehus i øst og vest blev uændret takseret til 500 rdl., men syd for det var bygget et nyt hus i syd og nord, grundmuret og i to etager. Det var her, der var gæstekamre. Fæhus og fåresti var fjernet, og den samlede vurdering af de to største bygninger var 1750 rdl.

Mads Østergaard afsluttede 26. februar 1858 en kontrakt med købmand J. Christoffersen i Nykøbing, og 3. juli blev der skrevet skøde på Østergaards ejendom Thissinghuus kaldet. Salget omfattede også "det mig tilhørende Privilegium paa Kroehold i Thissinghuus". Den nye ejer var Jacob Hald Christoffersen, født i Nykøbing 1833 som søn af en hattemagermester. Prisen var 6.200 rdl. og heraf blev de 6000 lånt hos godsejer Riis på Blidstrup. Kautionist var Peder Munch til Peterslund, og de kendte hinanden!

Munch-familien stammede fra Lyngs sogn på Thyholm. Peder Jensen Munch (1804-83) blev i 1830 gift med Bodil Marie Møller fra herregården Kabbel i Nørlem sogn. Hendes stedfar var Jens Stokholm, og hendes moder var en Breinholt. Fra 1830 til 1839 var der fælleseje af Peterslund:

Jens Stokholm og Niels Breinholt ejede hver ¼ og Peder Munch halvdelen. Fra 1839 til 1867 var han eneejer. En datter Ane Møller Munch blev 14. december 1858 gift med Jacob H. Christoffersen.

Ved folketællingen i 1880 boede de ældre Munch i et hus i Ø. Assels. Peder Munch er her opført som rentier (kapitalist). Det sidste ord er sjældent på den tid men uden tvivl en rigtig betegnelse.

Som ny ejer måtte Jacob Christoffersen have bevilling til krohold. I 1859 fandt amtet ikke anledning til at anbefale det ansøgte, og Indenrigsministeriet udbad sig derfor en nærmere forklaring på afslaget. Amtsrådet fastholdt afgørelsen med føl-

gende begrundelse: "Da det betydelige Fiskeri, som forhen dreves paa Stedet, nu saa godt som er ophørt, og der heller ikke drives Handel af Betydenhed", blev afslaget fastholdt. Men lad os lige kaste blikket på Thy med den store handelsplads Doverodde. Den havde haft en fantastisk vækst fra 1849 til 1858 under købmand Niels Larsen Thomsen, der i 1855 havde tre handelsbetjente, to handelselever, en gartner og en gartnerelev samt adskillige tjenestefolk. I 1860 er han opført som købmand, fallit. Hans svigerfar konsul Rygaard i Struer havde støttet ham økonomisk, f.eks. var det store pakhus blevet opført i 1854, og 10-12 skibe sejlede på Norge, England, Altona og Hamborg. I 1853 fik han kontakt med H. Pontoppidan, og i 1854 deltog han i stiftelsen af Thisted bank sammen med bl.a. købmand Hundahl i Thisted. Da Thomsen gik fallit i 1859, var gælden til Pontoppidan på 48.000 rdl. og til Thisted bank 16.000 rdl.

Auktionerne kunne ikke dække gælden, Thomsen rejste til København, Hundahl blev den nye ejer.

Stuehuset på Peterslund set fra haven. Det var nyopført i 1848 og havde 12 fag med loft over det hele og stråtag. Det blev takseret til 800 rdl., to huse blev uforandret brandforsikret for 350 og 250 rdl., i alt 1400 rdl.

Kilde: Morsø Lokalhistoriske Arkiv

2. De trodsede krisen

I 1860 blev en ny betegnelse for området brugt under Redsted sogn: "Handels- og Ladepladsen Thissinghus". Hos købmanden og hans hustru boede også en handelskommis på 23 år, en husjomfru på 16 år og tre tjenestefolk. På ejendommen boede også en mand med kone og tre børn. Han var kroforpagter og skipper, en interessant stilling. Få år efter pantebrevet til godsejer Riis underskrev Christoffersen en ny panteobligation, denne gang til svigerfaderen Peder Munch på 6.000 rdl. som 2. prioritet. Der var altså behov for kapital i Thissinghus – måske mere end Christoffersen kunne klare. I hvert fald solgte han 28. juli 1869 Thissinghus til sin svoger Christen Møller Munch, der var født på Peterslund i 1844. Skødet viser, at der var sket meget i Thissinghus, for handelen omfattede "alt til teglværket hørende, de i karlekammeret og i vaskehuset indrettede faste sengesteder med et komfur, den ud for ejendommen værende landingsbro og alt inventaret i butikken". Køberen overtog pantegælden på 11.000 rdl., en aktiegæld på 1800 rdl. til teglværkets opførelse og udstedte et pantebrev til Christoffersen på 3025 rdl.

Ved fire handeler i årene 1868-69 blev Peterslunds arealer forøget. Christen Møller Munch havde købt gården af faderen i 1867 for 40.000 rdl., hvoraf de 15.000 var forskud på arv. Men han flyttede ind i Thissinghus og blev en flittig annoncør i Morsø Avis. En lille annonce den 13. maj 1868 overraskede nok læserne: "Gården Peterslund i Øster Assels med 219 tdr. geometrisk maal tiendefri hovedgaards jord kan til 1. november eller 1. maj næste aar, faas tilkjøbs eller i forpagtning. Lysthavende bedes at henvende sig til undertegnede. Peterslund i maj, C. Munch". Jo, der var en lysthavende – ikke til at købe men til at forpagte gården, der havde13-5-7-1 ¼ tdr. htk. Forvalter Poul Voetmann på Frydsbrønd var villig til at betale 2100 rdl. i årlig afgift for gården og størstedelen af den udvendige besætning samt sædekorn. Forpagtningen var for 9 år fra 1. april 1869. Christen Munch kunne nu koncentrere sig om Thissinghus og aktiviteterne der.

Udskibningbro i Thissinghus
Den første kendte købmand i Thissinghus er Christian Anton Sørensen, der i 1870 var detaillist og 23 år. Den 3. august 1869 havde handelsbetjent C. A. Sørensen i Nykøbing og C. Munch underskrevet en meget detaljeret lejekontrakt, der stillede store krav til både ejer og lejer. I punkt 5 får vi en helt usædvanlig skildring af landingsbroen i Thissinghus: " Leieren er berettiget til i leietiden frit at afbenytte den udskibningsbro, som eieren hvert foraar lader udlægge i Fjorden til iland- og ombordskibning af materialer til og produkter fra det eieren tilhørende teglværk. Eieren er i den henseende forpligtet til at at udlægge denne bro saa tidligt hvert foraar og til at lade den staa saa længe hvert efteraar, som veirliget tillader det. Eieren maa derfor ikke tillade, at nogen anden afbenytter denne bro til ind- eller udskibning af saadanne varer eller produkter, som leieren fører i sin handel".

Allerede i 1869 havde Sørensen fået bevilling til at drive brændevinshandel i forbindelse med sin detailhandel. Men det var næppe tilstrækkeligt, for i december 1870 meddelte en annonce, at han fra 1. januar 1871 ophørte med at give kredit på kolonialvarer. Var Thissinghus en for stor opgave for en ung mand, eller ville Christen Munch selv være købmand? Fra sommeren 1871 begyndte Christen Munch eller C. Munch, som han altid skrev, at annoncere flittigt. Her er et par stykker fra 13. juli: Salg af 6 ugers grise og "bestilling paa kunstig gjødning at levere først i august" men den største lød: "Da jeg i forening med tømmerhandelen har aabnet en colonialhandel her ved Thissinghus, tillader jeg mig at anbefale denne i de ærede forbrugeres velvillige erindring med alt til billige priser. I juli 1871. C. Munch. 5 pct. rabat mod contant." Proprietæren var sandelig blevet købmand. Det fremgår også af hans sidste annonce 30. januar 1877: "50.000 mursten af forskellige slags udsælges til meget billige priser førstkommende fredag d. 2. februar ved Thissinghus. C. Munch". De helt moderne handelsbetingelser understreges af et N.B. Udsalget er kun denne dag.

Glomstrup Vig

Hvis man nævner ordet landvinding efter 1864 tænker man først og fremmest på Hedeselskabet og Dalgas. I Jylland voksede landbrugsområdet fra 1864 til 1914 med 4000 kvadratkilometer, svarende til det tabte Nordslesvig. Mindre kendt er nok en anden måde at indvinde land på. Den 18. juli 1870 blev afholdt en landvæsenskommissionsforretning "i anledning af inddæmning og udtørring af den del af Glomstrup Vig, der ligger nord, øst og syd for Thissinghus, og som deler sig i tvende hovedarme Nøraagaard og Mydum Vige". I første omgang var det de to energiske brødre Christen og Lars Munch, der fik koncession på arbejdet, men 11. juni kunne Morsø Avis meddele, at de havde solgt retten til inspektør Lykke på Stadilø for 5000 rdl. Lykke havde erfaring fra et stort projekt om tørlægning af de laveste partier af Vest Stadil Fjord.

Lykke og andre sagkyndige indlogerede sig på gæstgivergården i Thissinghus, og arbejdet i Glomstrup Vig strakte sig over årene 1872-74. Da Christen Munch og hustru havde deres tredje barn til dåb i Redsted kirke 16. august 1874, var gårdejer Lars Munch af Ø. Assels og inspektør Lykke af Thissinghus faddere. De to år må have været gode for gæstgivergården.

Da arbejdet i GlomstrupVig var afsluttet i august 1874, udgjorde det udtørrede areal 600 tdr. bygsædeland. Arbejdet blev meget rost: Dæmningerne var solidt opførte, og særlig rostes "den mod Fjorden anlagte hoveddæmning, hvis sider er forsynet med en stendossering paa flere alen over almindelig vandstand". Der var nok mange tilskuere til denne oplevelse: "Vandets udpumpning begyndte i afvigte april maaned og fuldendtes paa 24 døgn".Konklusionen var: "Hele foretagendet kan betragtes som overordentlig vellykket" (Morsø Avis). Et stiftet aktieselskab stod for jordens drift med en bestyrer som faglig leder, men det kneb med indtægterne. Den 2. august 1878 , altså kun fire år efter starten, blev der holdt ekstraordinær generalforsamling i Thissinghus, og det besluttedes at sælge "A/S Glomstrup Vig" ved auktion . Området var vurderet til 181.500 kroner (rigsdaler var afløst af

kroner), og var på 330 tdr. land med dertil hørende bygninger, dæmninger, kanaler, sluser og maskiner. Den 3. september blev det udlagt til prioritetsejeren, generalkonsul Pontoppidan i Hamborg (som vi kender fra krisen 1857-58). Men Pontoppidan samlede ikke på tvivlsomme foretagender, så han afhændede straks området til Københavns Handelsbank. Storkapitalen var kommet til Sydmors.

passende til 1 saavelsom 2 Hefte, [illegible]
til Salg hos Undertegnede.
Kjærgaard, Storup, d. 28. Jan. 1877.
S. Bach.

Ved Thisinghus Fastelavns Sondag
slaas Katten af Tønden, saavel til Hes
som til Fods. Desuden Skiveskydning o
Dands.
P. Jensen.

Skiveskydning afholdes
Fastelavns Sondag om
Lomme- eller Stueuhr. Om Aftenen

Morsø Avis 30/1-1877. *Kilde: Morsø Lokalhistoriske Arkiv.*

3. En erfaren købmand kommer til Thissinghus

Den 13. februar 1877 fortalte to annoncer om aktiviteterne i Thissinghus. Den ene lød: "Ved Thissinghus kan kjøbes byggepladser paa billige vilkaar". Den anden hed: "Gård til salg", den lå ikke i Redsted sogn men i Storup. Sælgeren var Christen Bach, som ville sælge sin store gård med nye bygninger. Kun fire dage senere fik man forklaringen: "Efter at jeg har tilforhandlet mig Thissinghus bekendtgjøres, at jeg fra 1. marts aabner en fuldstændig Kjøbmandshandel sammesteds". Bach tilbød tømmer af alle gangbare sorter, mursten og drænrør samt almindelige kolonial- og manufakturvarer, men han købte også landmandsprodukter til højeste priser.

Christen Christensen Bach 1838-1924 var købmand i Sdr. Dråby 1860-75, på Jegindø 1875-76 og i Thissinghus fra 1. marts 1877. Kilde: Morsø Lokalhistoriske Arkiv.

Christen Christensen Bach var født i Vester Assels i 1838 og blev udlært som handelsbetjent hos Knud Severin Knudsen, der ejede den store købmandsgård på hjørnet af Algade og Nygade i Nykøbing. Han manglede ikke kapital, for han var ældste søn af ejeren af Moutrup J. C. Knudsen og var således broder til folketingsmand Jacob S. Knudsen og Poul Knudsen til Blidstrup. I 1860 stiftede de to mænd firmaet Knudsen & Bach og åbnede en købmandshandel i Sdr. Dråby.

Folketællingen i 1880 fortæller om en fortsat udvikling i Thissinghus. I købmandsgården boede Bach, hans kone Laurine Isager og en handelslærling på 18 år. I gæstgivergården boede gæstgiver Peter Jensen med kone og to tjenestefolk. Gæstgiverparret var fra Sjælland. Andre tilfyttere var læge Johan Hinding og hans søster, Ane Marie, der var hans husbestyrerinde. I et hus boede en stor familie på 6 personer. Husfaderen Adolf Stuhr var 34 år, konen var fra København og de havde tre børn, født på Sjælland. Konens moder på 61 år var enke og baptist. Stuhr var teglmester og havde som sådan arbejdet på Sjælland.

Et vigtigt mageskifte

I 1877 havde Skibsby formidlet mageskifte mellem Chr. Bach og brødrene Lars og Christen Munch. De afstod handelsetablissementet og gæstgiveriet i Thissinghus samt 40 tdr. bygsædeland og fik Bachs nyopbyggede gård i Storup med 57 tdr. land og en kontant byttesum på 3000 kr. Lars Munch, der ejede gården Skibdalgård i Ø. Assels havde altså indskudt kapital i Thissinghus. Han var i 1864 blevet gift med Marie Boel fra Doverodde, som vi har truffet som husjomfru hos Ane Marie Munch i 1860.

Kapital var nødvendig til køb, drift, vedligeholdelse og moderniseringer. Allerede efter et år reklamerede Bach med gule, røde og melerede mursten og betonede, at de var langt smukkere end tidligere, takket være en forbedring af røremaskinen. Samme dag, den 8. august 1878 havde han et sjældent tilbud: "2 store dæksbaade, tjenlige til østersfiskeri, ønskes solgt eller i mangel deraf, bortlejet til forestaaende østerssæson".

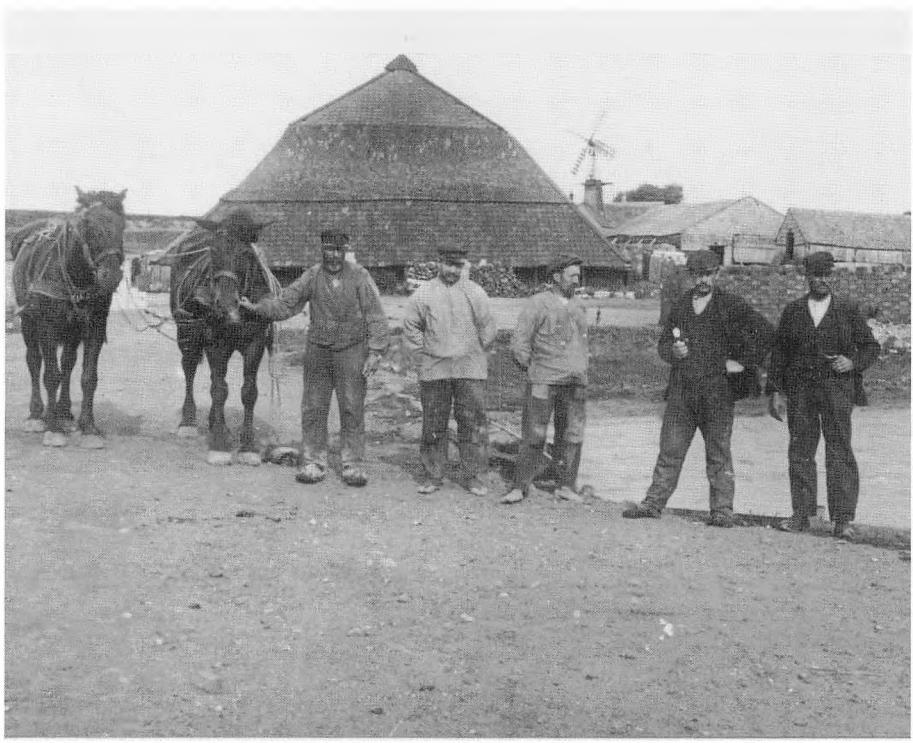

Thissinghus teglværk ca. 1893, set fra dampskibsbroen.
Bemærk den store tørrelade. *Kilde: Morsø Lokalhistoriske Arkiv*

Dampskibe anløber Thissinghus

I den behandlede periode var der kun én havn på Mors, nemlig Nykøbing havn, der var blevet anlagt i 1788 af tre købmænd. Livsnerven for Thissinghus købmandsgård var da også den tidligere nævnte anløbsbro. Sejlskibe stod for varetransporten i de første år, men da Det forenede Dampskibsselskab (DFDS) besejlede den vestlige del af Limfjorden , var det ønskeligt, at få selskabets dampere til at anløbe Thissinghus. Årene før og efter 1880 var storhedstiden for denne moderne trafik. Nogle eksempler skal anføres her. De største steder i den vestlige Limfjord var Thisted, Doverodde, Tambohus og Struer, men også den moderne sejlads kunne give uregelmæssig trafik.

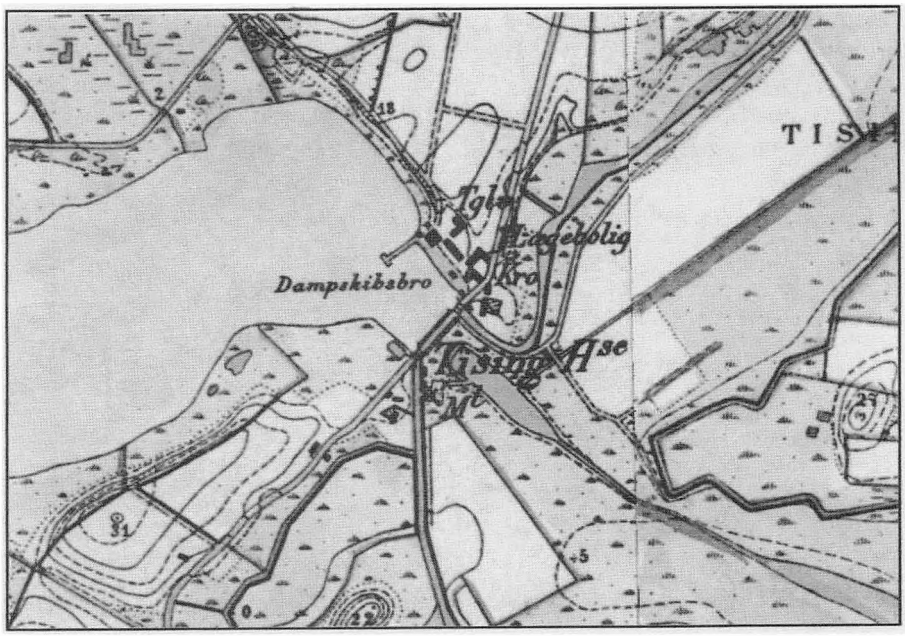

Kort over Thissinghus 1882 med angivelse af teglværk, lægebolig, kro og dampskibsbro. *(Tilladelsenr. 211 fra Kort & Matrikelstyrelsen)*

I april 1878 var damperen Ørnen til eftersyn. Den 29. april genoptog den sejladsen og sejlede hver mandag og torsdag kl. 6 fra Thisted og anløb Thissinghus om mandagen. Den tidlige afgang skyldtes togforbindelser kl. 9.06 østpå og 10.26 til Holstebro.Vi må forestille os en ret livlig aktivitet, når Ørnen lagde til i Thissinghus, for den sejlede bl.a. grise til slagteriet i Struer.

Vandet i området frøs dog let til, og det gav flere aflysninger. Midt i januar 1881 var der isvinter, og DFDS meddelte, at al sejlads var ophørt i Limfjorden "formedelst ishindring". Det kunne man nok forstå, for den 17. januar frøs det 15 grader. Dampskibsfarten på Thissinghus synes ophørt omkring 1883, den har næppe været rentabel. En ny damper Thy sejlede nu kun til Doverodde, Tambohus og Struer, men Lemvig var kommet til. I juli 1883 dukkede en ny annonce op i Morsø Avis: "Søndag den 5. august kl. 10 afgaar der sejlskib fra Thissinghus til Struer, medtagende faar og beder, naar de 4 dage forinden indmeldes til Søren Peter Madsen, Thissinghus". Da annoncen blev gentaget få dage senere, havde den tilføjelsen: "Skibet afgaar hver søndag fra Thissinghus". Skulle en eller anden blive tørstig, kunne han gå ind i gæstgivergården, der ejedes af Søren Peter Madsen. Han døde imidlertid allerede 1. september, kun 45 år gammel.

Søren Peter Madsen var født på Eistrup og ejede i en årrække den store Kammerhøjgaard. En panteobligation på 11.000 kr til Landmandsbanken blev var blevet indløst i 1883.

Lægebolig i Thissinghus

Johan Hinding blev født i Nykøbing i 1852 i ægteskabet mellem købmand C.J. Hinding og Cathrine Wøller, der var datter af farver Wøller. Hinding blev student i Ålborg og blev læge i 1878. Som en annonce i Morsø Avis viser, var der noget helt usædvanligt at vente, en læge i Thissinghus! Hinding skulle dog først være kandidat på Kommunehospitalet i København og havde derfor fået en studiekammerat Frederik Thestrup til at vikariere for sig. Han havde bestået eksamen i 1877 og flyttede nu ind i gæstgivergården. Den 1. august overtog Hinding sin praksis og kunne træffes daglig i "Lægeboligen ved Thissinghus".Hinding har sikkert hørt om den betydelige aktivitet i området, men lokalt har der også været arbejdet for sagen. Et aktieselskab var blevet stiftet, og det holdt generalforsamling hvert år på gæstgivergården. Købmand Bach var formand og kunne være tilfreds på generalforsamlingen den 10. december 1880, fordi der af overskuddet blev udbetalt udbytte på 5%. Mon ikke det var undtagelsen? Foruden den private praksis blev Hinding kommunelæge for 8 sogne i området. Han annoncerede ofte med at kunne levere medicin til apotekets priser, men det kunne måske misbruges. I februar 1880 måtte han præcisere, at han ikke var apoteker "og derfor ikke sælger medicin i haandkøb men kun udleverer den af mig ordinerede medicin til mine patienter og kun mod kontant betaling til apotekets priser".

Auktion over Aviser.

Læge.

Undertegnede agter i Løbet af August Maaned at nedsætte sig som **Læge og Fødselshjælper** ved **Thissinghus** i Redsted Sogn. Indtil jeg personlig overtager Praxis, besørges denne af **Læge F. Thestrup,** som fra den 18de April bor i Thissinghus Gjæstgivergaard. Consultation hver Formiddag Kl. 8—10.

p. t. Kjøbenhavn, i Marts 1878.

Johan Hinding,
cand. med. & chir.

Morsø Avis 6/4-1878. *Kilde: Morslands Historiske Arkiv.*

Johan Hinding var en populær læge, for da læge Nyrop rejste fra Mors i 1881, så Hinding sig nødsaget til at meddele,"at jeg ikke flytter til Nykøbing men forbliver som læge her paa pladsen og træffes daglig i mit hjem dog i regelen ikke søndag eftermiddag". De fritimer var ham vel undt, for al transport foregik på hesteryg eller i hestevogn. I juli 1882 blev det dog alvor, men han flyttede ikke til Nykøbing men til Thisted. Den 13. juli tog man afsked med Hinding ved en fællesspisning på gæstgivergården: "De som ville deltage heri, maa indtegnes hos hr. gjæstgiver S.P. Madsen. Flere aktionærer". Mange beklagede Hindings bortrejse, og 18. juli bragte avisen "vor skyldige tak til Hr. Hinding for hans lægevirksomhed i den tid, han har beboet lægehuset ved Thissinghus". Lægehuset var blevet bygget, da Hinding kom til Thissinghus. Takkeskrivelsen var undertegnet af 26 personer med kammerråd Møller, Eistrup i spidsen.

Hinding var blevet forlovet med Ida Rambusch, datter af sognepræst Rambusch i Ø. Assels, og 2. juledag blev de gift. Han kunne sikkert tjene flere penge i Thisted, hvor han boede til leje. Heldigvis åbnede en ny praksis i lægeboligen i august 1882, idet Christian Thorson opgav sin praksis på Fyn. Inden der var gået et år, vendte han dog tilbage til Fyn, og så var det slut med læger i dette fjerne område.

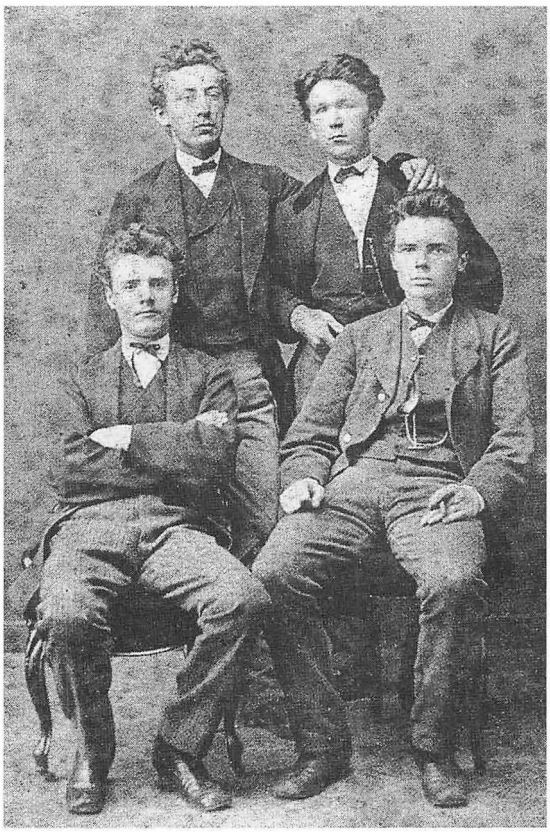

Allerede efter 3 måneders ægteskab døde Ida Rambusch, kun 19 år gammel, af bughindebetændelse, og nu flyttede Johan Hinding tilbage til fødebyen. Her flyttede han ind ved havnen i juni 1883, og trods nye opfordringer til at vende tilbage til Thissinghus havde han truffet sit valg. En ny annonce om åbningen af praksis havde denne tilføjelse: "Vendeplads og staldplads i gaarden" Der var altså ingen parkeringsproblemer.

I 1872 var fire medicinstuderende hos fotograf Jerndorff i København. Siddende fra højre Frederik Thestrup og stående til højre Johan Hinding, der havde praksis i Thissinghus 1878-82. Kilde: Morsø Lokalhistoriske Arkiv.

4. Skuffelser i Thissinghus

I de første 25 år af Thissinghus købmandsgårds levetid havde der været en vældig aktivitet i området, men det havde også krævet meget store investeringer - måske for store? Den 23. august stod denne annonce i Morsø Avis: "Undertegnede aabner i dag en kolonial- produkt- og tømmerforretning i Thissinghus, som bestyres af C. Bach og anbefales omegnens beboere. Doverodde d. 20. august 1881 A.C. Hundahl". En anden lød: "Det Knudsen & Bach tilhørende varelager i Thissinghus udsælges mod kontant til langt under prisen inden 1. september . A.C. Hundahl".

To dage senere bragtes en auktionsplakat af 20. august fra prokurator Bendix. Den 20. september og 4. og 18. oktober ville der blive afholdt auktion over en række matrikler med bygninger, "hvori drives købmandshandel og gæstgiveri samt teglværk og dampskibs-anløbsbro". På auktionsrettens første møde erfarede man, at auktionen var blevet bekendtgjort i Berlingske Tidende og i Aalborg Stiftstidende, "men da ingen kjøbere mødte, blev den hævet som forgjæves". Havde Hundahl andre planer?

Som nævnt var der ikke læge i Thissinghus efter sommeren 1883, og DFDS anløb ikke længere ladepladsen, men der var stadig liv på stedet, f.eks. blev der med øvrighedens tilladelse afholdt bal den 14. maj 1883: "Dansen begynder præcis kl. 4".Men det var en kendsgerning, at en thybo og konkurrent nu ejede købmandsgården. Vi har truffet Anders Christian Hundahl i kapital 1, og som ejer af Doverodde 1870-92 kunne han gøre større og mere fordelagtige indkøb. I august solgte han både pommersk eg, svensk tømmer og havde en ladning fyrkul under losning, som solgtes billigt "fra skib". Var mejerierne blevet nye kunder?

Virksomheder der forsvandt

Af en lejekontrakt fra 1874 fremgår det, at Christen Munch ejede et farveri i Thissinghus. Den 7. august underskrev to nye lejere, brødrene Meulengracht, en kontrakt for 10 år. Som selvskyldnerkautionist underskrev deres far købmand H. Meulengracht til Juulsgård. Vand var forudsætningen for et farveri, og lejerne fik fri adgang til en brønd og til "afbenyttelse af vandet i den kanal, som løber langs en del af det lejede areal, dog maa der ikke lægges nogen hindring for vandets naturlige løb i kanalen". Lejeafgiften var 70 rdl. årlig.

Farveri var et gammelt byerhverv, og Nykøbing havde da også to farverier, der lå langs byens to åløb. Farveriet i Ågade udviklede sig til Morsø Tekstilfabrik, som jeg har skildret i "Jul på Mors" 1996. Der gik kun fire år, før farveriet skiftede ejer. Sagfører Skibsby har nok overtaget virksomheden, for i 1878 solgte han den til Vilhelm Jørgensen, som havde været lejer ved folketællingen i 1870. Prisen var 3.500 kr.

Større muligheder var der nok i teglværket, men her var konkurrencen hård. I 1917 blev et nyt teglværk bygget i V. Assels, naturligvis med moderne ringovne. Det betød døden for Thissinghus teglværk, der ikke havde kapital til fornyelser. Svend Borg, der kendte området særdeles godt, hævder, at der i 1924 kun var tørrehuset og nogle murstensbrokker tilbage.

En igangsætter flytter fra Mors

Som tidligere omtalt foretrak ejeren af Peterslund Christen Møller Munch at blive købmand, og Poul Voetmann forpagtede gården i 9 år. Men heller ikke efter den tid ville Munch være landmand på Peterslund og solgte 1. april 1877 gården til Jens Odgaard for 96.000 kr. uden besætning. Heller ikke Thissinghus havde hans interesse mere, og i december termin1878 solgte han købmandsbrug, gæstgiveri og landbrug til købmand Chr. Bach sammen med en række parceller i Redsted sogn.

Prisen var 40.000 kr, hvoraf de 4000 var vederlag for "inventarium og andet løsøre". Skødet var dateret Skabermølle p.t. Viborg d. 10. juni 1878. Vitterlighedsvidner var broderen Lars Munch og sagfører Skibsby. Christen Bach havde betalt de 40.000 kr. med overtagelse af en pantegæld på 12.000 kr. og "på anden måde".

Da C. Munch udstedte skødet, var han "proprietær til Skabermølle pr. Viborg". Det var en gammel mølle, som senere fik navneskifte til Rindsholm, som læserne har passeret utallige gange på A 26. I Skabermølle fik ægteparret tre børn, som blev døbt i Sønder Rind kirke. Flytningen fik stor betydning for børnene, idet Peter Rochegune og Valdemar, født henholdsvis i 1870 og 1872 , kom på Viborg Katedralskole i 1881. Skolen havde 6 klasser for drenge fra 12 til 18 år, men da Peter var for ung, gik han først to år i en forberedelsesskole samme sted, så han var elev på Katedralskolen fra 11. til 18. år. Skolevejen var med tog fra og til Rindsholm. Munch kalder Viborg for "Bondestudenternes by, og af de 12 elever, der tog studentereksamen i 1889, var de 7 fra gårdmands- og husmandsbrug, når jeg regner mig selv med til denne gruppe".Han fortæller videre, at forældrene opgav Skabermølle og flyttede til København. Fra foråret 1888 boede han privat og fra begyndelsen af 1889 i rektors hjem på skolen. Hans yndlingsfag var historie, og efter studentereksamen studerede han da også historie og blev cand. mag i 1895. Han var en flittig student, og allerede i 1900 erhvervede han den filosofiske doktorgrad.

I de følgende år begyndte han at skrive lærebøger i historie, og bør også nævnes - og æres – som den pioner, der indførte samfundslære i gymnasieskolen. "P. Munch" blev et begreb i det danske gymnasium, bøgerne udkom i mere end 50 år, naturligvis i reviderede udgaver. Peter Munch blev uden tvivl mest kendt som en af stifterne af Det radikale Venstre i 1905 og som folketingsmand 1909-45. Men især ministerposterne gjorde ham landskendt: Indenrigsminister 1909-10, forsvarsminister 1913-20, han var pacifist!, og udenrigsminister 1929-40 indtil han den 8. juli blev afløst af Erik Scavenius.

Tømmerhandler Bach

Når Thissinghus købmandsgård kan fejre 150 års jubilæum i 2008 skyldes det først og fremmest Munch-familien især Christen Møller Munch. Af meget stor betydning er også Christen Bach. Han var først købmand i Sdr. Dråby, i årene 1876-77 var han på Jegindø, hvor købmand Mads Isager var død. Her traf han husets datter Laurine Helene, de blev gift og flyttede ind på Bachs fødegård i Storup. Det var

den, han mageskiftede i 1877 med Thissinghus. Den 15. juni fremviste han på herredskontoret sit næringsbevis som købmand med tilhørende brændevinshandel på Jegindø, fordi han fra 1. juli ville fortsætte sin handel i Thissinghus.

I Sdr. Dråby havde han mest beskæftiget sig med tømmerhandel, og det havde hans store interesse. Sammen med K.S. Knudsen havde han stiftet firmaet Knudsen& Bach, og da Bach blev eneejer bevarede han navnet, bl.a.brugt i forbindelse med Bachs konkurs i 1881. Hos den nye ejer A.C. Hundahl fortsatte Bach som bestyrer, en stor fordel for begge parter, for alle kendte ham og satte pris på ham. Bach overvandt krisen, og grovvarehandelen fortsatte væksten. Han erhvervede i de følgende år købmandshandelen og teglværket, som han bortforpagtede. Da han oprettede Thissinghus Tømmer- og Kulhandel, flyttede han ind i lægeboligen, afviklede senere købmandshandel og teglværk, som blev nedlagt, og koncentrerede sig om "A/S Thissinghus Tømmerhandel".

Christen Christensen Bach og hustruen Laurine Helene Isager sammen med sønnerne Isager Edvard Bach. f. 1880, og Christen Poulsen Bach, f. 1885. Mon ikke moderen havde valgt den ældste søns fornavn? Kilde: Morsø Lokalhistoriske Arkiv.

Christen Bach blev ved de runde fødselsdage (75 og 80 år) rost som "en af de gamle landkøbmænd". Han døde 5. februar 1924. Ved folketællingen i 1890 blev købmandsgården drevet af Peter Johnsen Isager, der var Christen Bachs svoger, han var detaillist og havde en handelsbetjent ansat.

Gæstgiver Niels Madsen var fra Rakkeby, og farver Jørgensen boede her stadig. Tilflytter var lærerinde Ane Hansen 25 år fra Fyn. Efter 1901 gik børnene i Redsted Vestre skole.

5. Konkurrenter i by og på land

Som den eneste købstad på Mors var Nykøbing det vigtigste center for grovvarehandelen. Pakhusene lå på de store arealer mellem Algade og Grønnegade. Tømmer blev sejlet til havnen og derfra kørt med hestevogn til pakhusene. I 1860 byggede købmændene L.S. Trap og P.K. Bang et meget stort pakhus i to etager, og skibene kunne nu sejle helt ind til pakhuset, efter at havnen var blevet uddybet. I dag er der lejligheder i bygningen (Havnen nr. 3-5).

Dette store pakhus var en udfordring, og fire købmænd startede derfor i 1865 Fællestømmerlageret på havnens sydside. I 1869 købte Trap Bangs andel, og i 1878 åbnede han en trælasthandel i Grønnegade, som i 1898 blev overtaget af et nyt firma A/S Nykøbing nye Tømmerhandel.

Netop i 90 ´erne var der store byggerier i Nykøbing. Det var umuligt at konkurrere med så store firmaer, og i 1926 afstod Sdr. Dråby købmandsgård sin handel med tømmer og bygningsartikler til Nykøbing nye Tømmerhandel.

Der var imidlertid også konkurrenter på Sydmors. I 1865 åbnede Hans Christian Jantzen en købmandshandel i Ø. Assels. Efter at have boet en årrække i København tog han fra 1917 ophold hos sønnen Jens K. Jantzen, der i 1921 er opført som kolonialkøbmand. Hans to ældste sønner var handelskommis og handelselev hos faderen. J.K. Jantzen ville ikke nøjes med at være kolonialhandler, og i 1923 erhvervede han skibet Bertha, og så måtte han naturligvis have et pakhus i Thissinghus. Og hvordan var det i Redsted på denne tid? Ved tællingen i 1921 blev Jens Odgaard opført som brugsforeningsuddeler, men nok så vigtigt er det, at han havde både en ekspeditrice og en kommis. Det var uden tvivl brugsforeningernes fremgang, der fik nogle købmænd til at stifte en forening til at varetage landkøbmændenes interesser.

Jens K. Jantzens pakhus i Thissinghus.

Morsø Landkøbmænd

Den 2. september 1900 mødtes 11 købmænd på Erslev kro for at drøfte aktuelle problemer.

Fælles for dem var, at de alle boede uden for det i kapitel 1 nævnte læbælte. Deltagerne traf den vigtige beslutning at oprette en forening for landkøbmænd på Mors. Den første bestyrelse bestod af Ludvig Worm, Karby, J.K. Jantzen, Ø. Assels og P. Poulsen, Sundby. Worm var den første formand 1901-1909 og blev afløst af J.K. Jantzen 1909-1914. Tilslutningen var fin, og en tid var samtlige land-

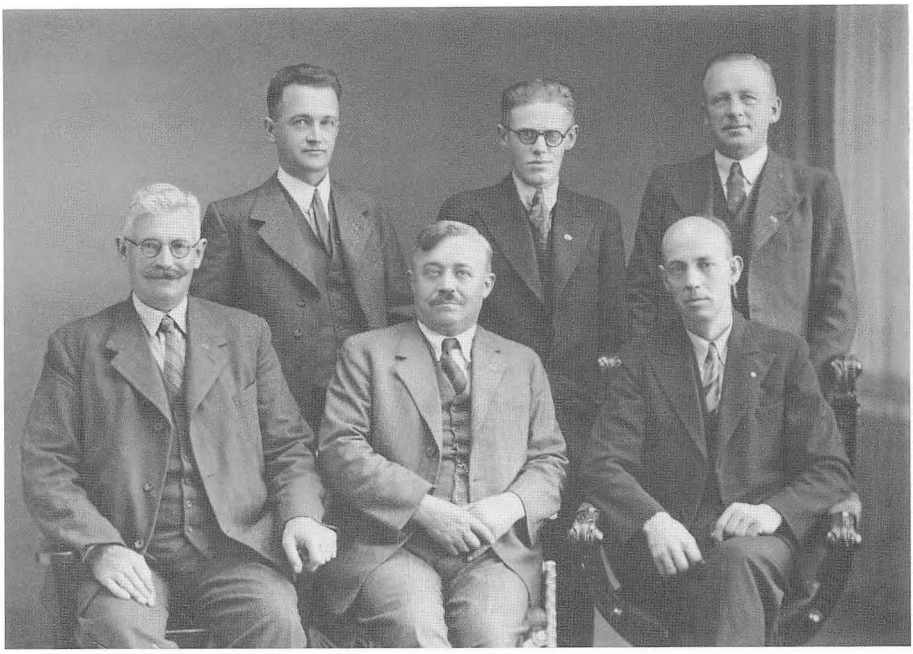

Bestyrelsen i "Morsø Landkøbmænd" i 1940. Stående til venstre Sten Jacobsen, siddende i midten H. K. Poulsen Bro fra Fur, der blev formand i 1939.

købmænd medlemmer. I 1919 kom Fur endda med i foreningen, som derfor i 1925 tog navneforandring til "Handelsforeningen Morsø og Fur Landkøbmænd". Det første bestyrelsesmedlem fra Fur var H.K. Poulsen Bro i 1919, og han blev endda formand i 1939.

Ved jubilæet i 1940 var der 51 aktive og 10 passive medlemmer. Allerede her var Sten Jacobsen i bestyrelsen, og da han i 1960 holdt jubilæumstalen, betonede han naturligvis kampen for at overleve i tyvernes og tredivernes kriser. Men det var også at vente, at Sten Jacobsen gav udtryk for sine principielle holdninger til handel: "Det er mellemstanden, der bærer et folk, det er dér købmændene holder til, vi skal ikke vente, at truster og karteller ser det som deres egentlige opgave at skaffe folket billige varer" (citeret efter Sten Jacobsens manuskript).

Via Thyborøn Kanal

I århundredernes løb var utallige skibe kommet til Thissinghus med tømmer fra Sverige og især fra Norge. Det var særlig skippere fra Grimstad syd for Arendal, der kom ind i Limfjorden. Men da dampmaskinerne blev taget i brug på mejerierne, blev der behov for indførsel af kul fra England.

I 1909 og 1910 kom nogle skibe til Thissinghus med stenkul, det var en ny vare i området. Ved passagen af Thyborøn Kanal blev både indgående og udgående skibe registreret af en toldassistent.

Fra januar 1906 til februar 1909 skete det fra "Kobberø Toldstation", fra marts 1909 til oktober 1910 fra toldvagtskibet "Thyborøn" og fra november 1910 til april 1911 igen fra "Kobberø Toldstation". Her anføres de skibe, der skulle til Thissinghus. Den 14. maj 1909 passerede den tyske galease Adelheid (68 tons) Thyborøn med stenkul, den afsejlede igen "ledig" den 22. maj. Gæstgivergården og købmanden havde sikkert en god omsætning. 1910 var et godt år for Thissinghus. Den 3. august kom den tyske skonnert Meteor , den 7. afgik den fra Nykøbing i ballast. Den 1.september og 25. september kom Meteor igen med stenkul, den var hjemmehørende i Hamborg med A. Heitmann som skipper. I mellemtiden havde skonnerten Vilhelmine passeret Thyborøn. Den var hjemmehørende i Thisted . Fælles for alle skibene var, at de kom med stenkul fra England og returnerede i ballast.

Da skibslisten er fuldstændig for årene 1906-1911, kan vi konstatere, at kulsejladsen til Thissinghus var kortvarig. Om vinteren var der i det hele taget kun beskeden sejlads gennem Thyborøn Kanal. I december, januar og februar skrev toldassistenten ofte: "I månedens løb er ingen skibe passerede igjennem Thyborøn Kanal". Mon ikke jernbaneforbindelsen til Nykøbing var en for hård konkurrence for Thissinghus ladeplads?

Der er ikke tvivl om, at åbningen af Thybanen i 1882 skadede sejladsen i den vestlige del af Limfjorden og dermed Doverodde købmandsgård. Allerede planerne om denne bane gjorde sikkert Hundahl betænkelig og fik ham til at indskrænke aktiviteterne. I hvert fald opsagde han i 1889 sin bevilling fra 1881 til detail- og brændevinshandel i Thissinghus.

Thissinghus' slagter var fint kørende i 1920'erne.

Kilde: Morsø Lokalhistoriske Arkiv.

6. Thissinghus 1890-1930

Næringsprotokollerne for årene omkring 1880-90 viser en stor udskiftning af købmænd og gæstgivere. Niels Madsen havde krohold 1886-1894, Peder Johnsen Isager detailhandel og brændevinshandel 1884-1903 og Niels Christian Bigum det samme 1903-1906. Endnu et par navne kunne nævnes, men brændevinshandelen synes ophørt i 1912. En så hurtig udskiftning må skyldes, at befolkningstallet var for lille til at give erhvervene et rimeligt udkomme. Typisk er det da også, at farver Jørgensen i 1900 opsagde sit næringsbevis som farver.

Men der var stadig værdier i Thissinghus. Det var tydeligt i juli 1899, da ¾ af aktiekapitalen i tømmerhandelen blev overtaget af Fælles-Tømmerlageret i Nykøbing. Den sidste fjerdedel beholdt Christen Bach, som nu blev bestyrer af tømmerlageret. De følgende ledere af tømmerhandelen var også bestyrere. I 1913 fik Søren Rahbæk næringsbrev til detailhandel, han var født i Skarrild sogn, og den næste købmand Sten Jacobsen kom først i 1929. I forbindelse med de store købmandsgårde har jeg ofte nævnt ordet handelsbetjent. At være købmand krævede faktisk en lang og solid uddannelse. Det fremgår tydeligt af Sten Jacobsens karriere.

Peder Sørensen Pedersen var født i 1880 og kom i 1918 fra Farsø til Thissinghus som bestyrer af tømmerhandelen. Han var gift med Maren Dalsgaard, og de fik i 1920 sønnen Niels Aage Dalsgaard Pedersen.

I min mands unge vennekreds i København var der fem par, som efter krigen mødtes årligt 4.-5. maj. En af dem var fra Mors. Niels Aage Dalsgaard hed han.

Der blev fortalt meget om den fjerntliggende ø i Limfjorden - og især fik det interesse, da min mand skulle flytte hertil og tiltræde stilling på Nykøbing Mors Amts- og Bysygehus (august 1956).

En fortælling gjorde særlig indtryk. Niels Aags far ejede et dobbeltkapslet guldur. Det blev opbevaret forsvarligt i Morsø Bank. Når faderen ved specielle lejligheder skulle pynte sig md uret, "betroede" han drengen at cykle til Nykøbing for at hente det. Snarest efter skulle det bringes i vanlig sikkerhed igen!

I sin store glæde ved og beundring for Morsøs natur var Thissinghus dog det foretrukne sted for min mand at færdes ved. Året rundt glædede han sig især over det rige fugleliv. (Marie Starklint)

Ung mand cykler til Thissinghus

En af de mange interessante personer i Thissinghus er Sten Jacobsen. Han var født i Outrup i 1903 og begyndte som lærling i en alder af 14 år. Det første halve år var han hos faderen og blev udlært hos købmand Thornild i Nykøbing 1.november 1921, hvor han fortsatte som kommis i 1 ½ år. I længere perioder var han kommis i Grenå og Holstebro og var i 1927 lagerforvalter i Hobro Korn- og Foderstofforretning. De erfaringer, han fik her, blev bestemmende for hans senere karriere. Om overtagelsen af købmandsgården skriver Sten Jacobsen: "Som ung kommis cyklede jeg til Thissinghus i december 1928 med egen kapital 45 kroner i lommen. Havde da ved hjælp af et familielån på 7.000 kr. til driften købt købmandsgården af Frederik Bangs Efterfølger for 16.500 kr.

Dette firma havde 5 år forinden overtaget forretning med ejendom som ufyldestgjort pant. Den blev derfor i en 5 års periode udlejet til købmand Søren Rahbæk".

Personalet foran købmand Bertel Thornilds butik, Nygade 12, ca. 1918-20. Fra venstre: Kommis Mathias fra Sjælland, Sten Jacobsen, Josefine Søndergaard, Ejnar Søndergaard, Jens Vestergaard og købmand Thornild. Forretningen blev nedlagt i 1987, og ejendommen solgt til jernstøberiet. Bemærk fortov og kørebane. Kilde: Morsø Lokalhistoriske Arkiv.

Den første tid blev hård, for priserne på det overtagne varelager faldt umiddelbart efter, og den økonomiske verdenskrise kom også til Mors!:"Vi kunne sælge importeret russisk byg for kr. 6.90 pr. 100 kg., og små grise kunne fås gratis for afhentning". Landbrugets tvangsakkorder blev hårde for håndværkere og handlende. Anløbsbroen var dog af stor betydning for grovvarehandelen, losningen foregik med hestevogn, 3 kr. i timen til kusk og tospand. Som billederne viser,

investeredes i nye lagerbygninger, og i sidste del af trediverne var der livlig trafik med skibene "Bertha" og "Ellen". Den første sejlede for købmand J. K. Jantzen i Ø. Assels og "Ellen" for Sten Jacobsen og tømmerhandelen. Da der kun kunne losses to skibe ad gangen, og der undertiden var 6-7 skibe med last, kunne ventetid ikke undgås. Nye varer som kul til mejerierne i Karby og Ø.Assels blev billigst transporteret ad søvejen til Thissinghus. De blev lastet i Ålborg.

Sten Jacobsen byggede den første kornsilo på Mors, og da der åbenbart var et godt tilbud fra Holbæk, hvor dampmøllen var nedlagt, sejlede skipper P. Trap junior til Holbæk Fjord og kom godt hjem med siloen. Han sejlede normalt på ruten Thissinghus-Ålborg, og det var derfor en udfordring at sejle så langt - og med en usædvanlig last!

De sejlede på Thissinghus

Enhver, der beskæftiger sig med områdets historie, vil støde på navnet Svend Borg. Han blev født i Sindbjerg i 1919 i en husmandsfamilie. I nogle år boede familien hos skipper Peter Trap, og Svend blev hurtigt klar over, at skibe var lige noget for ham. Da familien i 1924 var flyttet til Thissinghus, så Svend Borg for første gang et skib, det var "Bertha", som lå ved broen, og "siden den dag har mit hjerte banket for skibe og søfolk". Det har han da også skrevet mange bøger om.

Som andre børn af småkårsfolk kom han ud at tjene, da han var 10 år gammel, men da drengene blev fæstet til en 1. maj eller 1. november, kunne det være svært at få hyre. En dag var han heldig, for den ældre Traps søn, Peter Trap junior, til-

Skipper Peter Trap med søsteren, moderen og Maren, gift med lodsen Albert.

bød ham en plads på "Bertha", og"hun var lykken for mig", som Borg skriver i "Limfjordens stolte svaner". Hans første tur gik til Ålborg, nærmere betegnet til P. P. Hedegaard i Nørresundby, men han besøgte også mønstringskontoret, og hans søfartsbog viste nu, at han var mønstret som jungmand i motorjagten "Bertha" af Nykøbing M. Og hyren var 8 kroner for hver fuldført rejse! To skibe hørte hjemme i Thissinghus. Købmand J.K. Jantzen købte i 1923 "Bertha", som i 1935 fik Peter Trap junior som skipper. Det andet skib "Ellen" blev købt af den ældre Trap i 1922 og sejlede som nævnt for Sten Jacobsen og Tømmerhandelen.

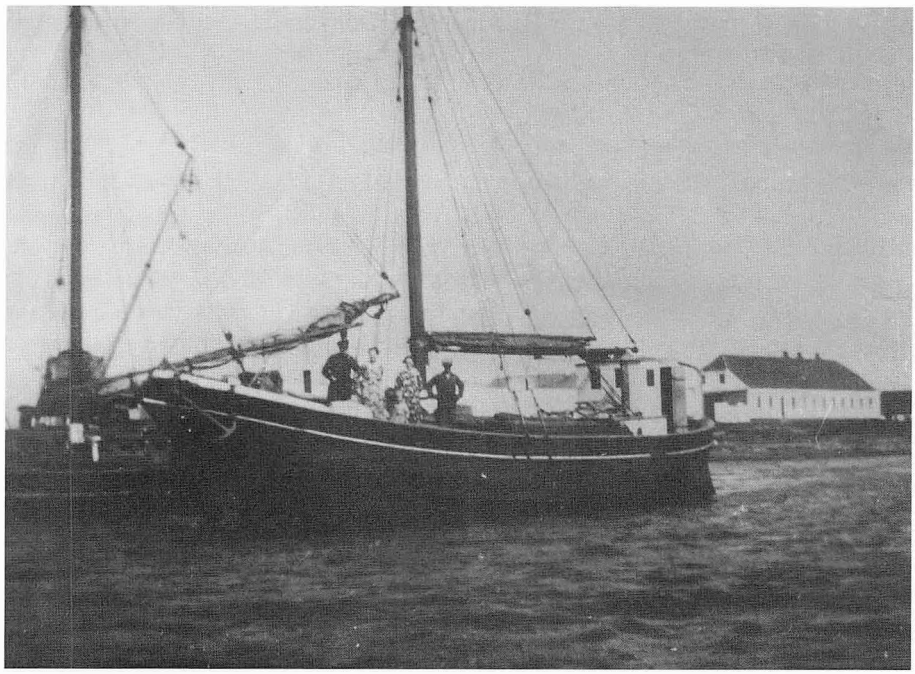

"Bertha".

Det var imidlertid ikke uden problemer at sejle på Thissinghus, og skibene havde derfor ofte brug for lods. Svend Borg husker f. eks. Henry Lods, Kr. Markvorsen (en stedkendt fisker), og Albert Christensen (husmand). Borg fortæller: "Sejlrenden var tæt op ad Glomstrup mark, derfor strandede flere skibe på Hagen ud for V. Assels. Men ved at tude i tågehornet og hejse lodsflaget, var lodsen hurtigt ude". Der var også toldopsyn ved Thissinghus, Borg nævner tolderen Jens Chr. Boel, der boede i V. Assels.

På "Bertha" oplevede Borg, at et stort tysk skib strandede ved V. Assels, men da også "Ellen" var hjemme, sejlede de to skibe i pendulfart og hentede så meget af lasten, at det store skib kom fri af Hagen. Det sidste skib, der anløb Thissinghus, kom med foderstoffer til købmandsgården i 1974.

Lastbilerne havde gjort ende på småskibsfarten, og "havets husmænd" gik fra borde.

Hvad var en købmand?
De fleste vil vel ved ordet købmand tænke på noget med kolonialvarer. I skildringen af Thissinghus ladeplads har vi truffet forskellige former for vareomsætning og mødt mange spændende personer.

Det er f.eks.den store iværksætter Christen Møller Munch, der hellere ville være købmand end proprietær på Peterslund, og som blev møller i Skabermølle ved Rindsholm. Senest mødte vi Sten Jacobsen med en lang faglig uddannelse bag sig, og han var næppe i tvivl om, hvad han ville være, for faderen Jens Kristian Jacobsen var købmand i Outrup.

Der var stor forskel på, om man handlede stort eller i det små, om man handlede en gros eller var detailhandler. I oversigten over købmænd i kapitel 6 kunne jeg have nævnt Christen Andersen, der i 1912 var 42 år og købmand. Før den tid havde han været husmand i mange år og drev altså nu en "mand-kone butik".

.....

Lis Høstrup fra Sdr. Dråby har skrevet dette indlæg om tiden i Thissinghus

Efter opfordring af købmand Hans Pedersen om at finde nogle billeder fra vor tid i Thissinghus, har jeg fået lyst til at skrive en beretning om, hvordan det var at komme til og leve i et lille samfund, som Thissinghus var i årene 1962 til 1967.

Hidkaldt af en annonce i Jyllands-Posten om, at en lejlighed med købmandshandel kunne lejes på Mors for 225 kr. pr. måned, ankom vi, Lis og Holger Høstrup, med to små børn Mie og Lars, fra Silkeborg. Det var den 1. november 1962. Vi fik en varm modtagelse af Christa og Arne Snerling, som var direktør for Thissinghus Købmandsgaard og af Leo og Dagny Madsen, som vi skulle afløse som købmandspar. Dagny havde lavet varm mad til os og vores flyttemand. Det var vi meget taknemmelige for, og vi var endda to timer forsinkede.

Nu gik vi så i gang med at passe butik, men rygtet var gået forud, at vi var byfolk, hvilket var forkert, men det var svært at forstå dialekten, når Magda, der var gift med Marinus, eller I.C. kom og ønskede varer, vi ikke anede hvad var. Langsomt fandt vi ind i rytmen og livet i landsbyen. Det var ikke svært, for folk kom jo til os. Det var et livligt sted dengang. Hos metalstøber Poul Nielsen blev der hamret, banket og svejset. På tømmerhandelen ved Edith og Knud Pedersen blev der savet tømmer i lange baner og udleveret varer dagen lang. På korn- og foderstofafdelingen blev landmandens korn formalet, og der blev solgt masser af foderstoffer.

I gården ved siden af købmandsgården boede Inger og Kresten Søndergaard, og de havde jo alle slags husdyr, og vi kunne høre malkemaskinen i stalden. Der hentede vi nymalket mælk hver aften.

Der var livlig trafik med lastbiler og vogne, der kom med eller afleverede varer fra de tre virksomheder, der lå i Thissinghus. Der kom skibe i havnen med brændsel, tømmer, gødning og foderstoffer. Det var altid spændende, om skibene nu skulle proviantere, have varer med på udførsel, som det hed.

Alt i alt var det et livligt sted, som vi var kommet til, og vi faldt hurtigt til. Børnene fandt snart legekammerater, og de legede meget udendørs, men ellers var de inde hos hinanden og legede.

Lisbeths og Dorthes sandkasse på gårdspladsen var meget populær. De voksne i byen tog sig også meget af børnene og så efter, at der ikke skete dem noget. F.eks. var Mie engang ude på isen, og isflager gik løs fra strandkanten. Heldigvis opdagede Ejner Metalstøber det fra vinduet i værkstedet, han skyndte sig ned til vandet og fik Mie reddet i land. Alma og Richard, der boede over for os, var også gode til at holde øje med børnene. Der var stor hjælpsomhed hos alle. Lars "hjalp" Edith Pedersen meget i drivhuset og haven. Vi blev inviteret med til fødselsdags- og vintergilder af alle, som kom i butikken, vi var altid mange til gilde. Sovekammeret blev ryddet, så vi kunne få kaffe og kage. Jeg tror første gang, vi var til gilde, var hos Karen og Kristian Rasmussen omme på bakken, hos beboerne i Porsmark og hos resten af byen, så vi var meget i byen.

Den første større fest, hvor vi var inviteret, var da Christa og Arne Snerling havde sølvbryllup d. 25. november i Redsted Sognegård. Det var en dejlig fest med dans til Haanings orkester, det var jo helt fantastisk at opleve og med så god musik. Jeg kan huske, at Alfred Haaning spillede "Yesterday" så fantastisk flot, den var jo ny og populær dangang. Det var kutyme, at man vartede op (serverede) hos hinanden, men den aften havde vi fri, fordi vi var nye og unge.

Senere blev vi også bedt, om vi ville varte op. Det var hos Hagen Olsens Sinne, der skulle giftes.

Familien Høstrups bil foran købmandsbutikken.

Vi sagde naturligvis ja tak, for det var en ære for os at blive spurgt, det havde vi aldrig oplevet før, men det var jo en naturlig del af en fest dengang, at de nærmeste naboer dækkede borde, vartede op, vaskede op, og det var jo også sjovt samtidigt. Sjovt var det ikke, da jeg snublede med en fuld terrin med suppe, som heldigvis ikke ramte nogen. Knud Pedersen, tømmerhandleren, kom resolut og fejede suppe og boller op på en fejebakke, så festen kunne gå videre. 10-15 år senere står jeg pludselig foran en dame i Nykøbing, der udbryder spontant: "Var det ikke dig, der skvattede med suppen til Sinnes bryllup"?, og det kunne jeg jo ikke benægte.

Dagene i butikken gik deres gang, alt vejede vi selv af, det værste var sirup og brun sæbe, men heldigvis var der altid nogen at snakke med. Mest livligt i butikken var der ved halvfem-tiden, for da kom avisen med rutebilen. Rutebilmand Vangsgaard kom ind i butikken med aviserne, så gik snakken på sladrebænken, og verdenssituationen blev ordnet, inden enhver gik til sit. Erik Mouritsen og Finn Dalstrup ude fra lageret havde fyraften og kom ind en smut og fik en snak. Snerling tog sin avis med ind til Christa, de fik "femkaffe", et nyt begreb for os.

Sten Jacobsen fra Nykøbing, som var medejer af Købmandsgården, så vi ikke så meget til, men jeg husker en pinse, hvor han og fru Jacobsen kom på besøg hos os, og fru Jacobsen roste det nyferniserede butiksgulv. Efter fire år og to børn mere, Tina og Torben, var vi 6, og så blev rammerne oven på butikken for stramme. Vi ville gerne have haft lidt mere plads. Snerling siger så til os: "Nej jeg synes, I skal videre, Thissinghus er bare et springbræt". Vi valgte at flytte til Sdr. Dråby.

For os, der kom fra den milde Silkeborg egn, var naturen af og til voldsom og storslået, men det var vi også kommet til at holde af. Det var 4 gode år. Vi valgte, som sagt, at flytte til Sdr. Dråby, hvor vi også bor tæt ved vandet, der har vi boet siden. Købmandsbutikken i Thissinghus blev lukket.

Med venlig hilsen Lis og Holger Høstrup

7. Klarer vi krisen?

Sten Jacobsen var ugift, da han kom til Thissinghus, men blev i 1929 gift med Edith Andreasen, og i 1930 fik de deres første barn Jens Chr. Jacobsen. For at tjene til dagen og vejen fik Jacobsen kontakt med Baltica, så han efter fyraften cyklede rundt på Sydmors for at tegne forsikringer. Det var ikke let. Det var lige så svært at få nye kunder til firmaet, konkurrencen var benhård, og i 1930 byggede Jysk Andel det store pakhus på havnen i Nykøbing og fristede med gode kreditter til landmændene. Og ingen kunne drømme om at købe Thissinghus. I forrige kapitel nævnte jeg ordet tvangsakkord, men hvad var det?

For at hjælpe det betrængte landbrug blev der i 1931-32 vedtaget en henstands- og akkordlov.

Den, der havde penge til gode, kunne få 20% af beløbet med statsstøtte mod at kvittere for de resterende 80%. Alternativet var 0 kroner i tilfælde af tvangsauktion! Loven om tvangsakkord blev udvidet med en lov om frivillig akord. Det dårligste bud gav Sten Jacobsen 1% af tilgodehavendet, men han skriver, "at vedkommende landmand betalte de 99% 4 år senere". Loven havde helt sikkert reddet en del landmænd fra tvangsauktion, men ret beset havnede "sorteper" hos leverandører og håndværksmestre. Gødning og foderstoffer var jo brugt, og smed og tømrer havde udført det bestilte arbejde!

Forrest skipper Trap og på stylter kommis Madsen. Pigen er Edith og Sten Jacobsens datter.

Udtapning fra Blandingsanlæget.
Kapacitet 3 Tons i Timen.

Jeg har nu i over et Aar været Forhandler af Sten Jacobsens Hønse- og Kyllingefoder og har den Glæde at se et stigende Salg; derfor vil jeg anbefale enhver, der har Høns og Kyllinger, at købe Foder fra Thissinghus Hønsefoderfabrik.

Ø. Hvidbjerg Mølle, den 1. November 38.

Th. Christensen.

Angaaende Deres Hønsefoder kan jeg meddele Dem, at siden jeg er gaaet over til at føre Deres Blandinger, har jeg fordoblet mit Salg i Hønsefoder; det mener jeg maa være en god Anbefaling for Foderet.

Tæbring, den 6. Decbr. 1938.

P. Hyldahl,
Købmand.

Jeg har købt mit aarlige Forbrug, ca. 10,000 kg Kærnemælks-, Ungdyr- og Hønsefoder (»Elite«), af Sten Jacobsen, Thissinghus. Yderligere Anbefaling er unødvendig, da ovenstaaende taler for sig selv.

Ø. Hvidbjerg, 12. Decbr. 1938.

Hønseriejer N. Harbo.

Brug vore Produkter,
— det frugter!

Thissinghus Købmandsgaard 1928.

Forretningen med Fabrikstilbygningen i 1933.

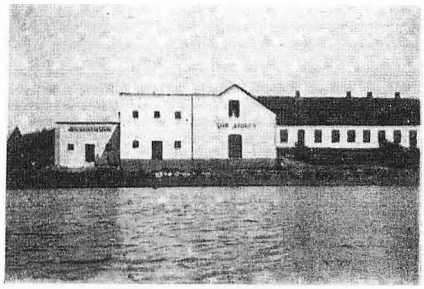

Hønsefoderfabrikken 1938.

Hønsefoderfabrik

Som det vil ses flere gange i de følgende afsnit, var Sten Jacobsen aldrig bange for at gå nye veje. Som denne reklametryksag viser, var der byggeri i Thissinghus i årene før 1938. Sten Jacobsen så muligheder i at producere foder til høns og kyllinger. Det var der også behov for, da fabrikken overlevede både verdenskrise og verdenskrig, og Jacobsen endda flyttede denne produktion og handel til Nykøbing, hvor han lejede det store pakhus i gården bag Algade 16. Her havde Traps købmandshandel haft til huse indtil o. 1900, og selv efter ombygning til kollegium i 1994 kan man ane det imponerende handelsetablissement, der lå her.

Den 30. august 1945 var der to annoncer fra Sten Jacobsen i Morsø Folkeblad. Den ene tilbød Tranox og fosforsalt, der var det bedste middel mod en række sygdomme men også godt for "ufuldstændig udvikling af fosteret". Og midlet blev

kun fabrikeret af Sten Jacobsens Tranfoderfabrik, telefon Nykøbing 397. Den anden annonce drejede sig om køb og salg af korn hos Sten Jacobsen & Co., telefon Redsted 24x. Kort sagt drev Jacobsen to firmaer, og det var kun muligt, fordi han i 1937 havde fået en god medarbejder Arne Snerling, som i stigende grad tog sig af købmandsgården.

Det er forklaringen på "Co" i den anden annonce.

Det gengivne "hoved" fra hønsefoderfabrikken er fra et forretningsbrev i 1955, hvor Sten Jacobsen gav tilbud på forskellige former for levertran, diverse kemikalier og fiskeensilage i jerntønder. Her må han have optrådt som grosserer, for han tilbyder varerne"til sædvanlige forhandlerpriser minus yderligere 5% rabat". Inden jeg går videre med efterkrigsårene, skal vi lige en tur omkring Redsted kirke i 1936-37. Det var på den tid, at kirken endelig fik et tårn, og det vedrører faktisk også Thissinghus købmandsgård, hvor mærkeligt det end lyder.

Under ombygningen af Redsted kirke viste det sig, at en del materialer, som f.eks. tømmer, var for gode til at blive kasseret. Og da købmandsgården manglede penge under krisen, fandt en del byggematerialer anvendelse ved opførelsen af nye lagerbygninger., som derfor fik så mærkelige navne som kapellet og kirken. De ses på flere billeder og omtales i nogle medarbejderes erindringer om Thissinghus.

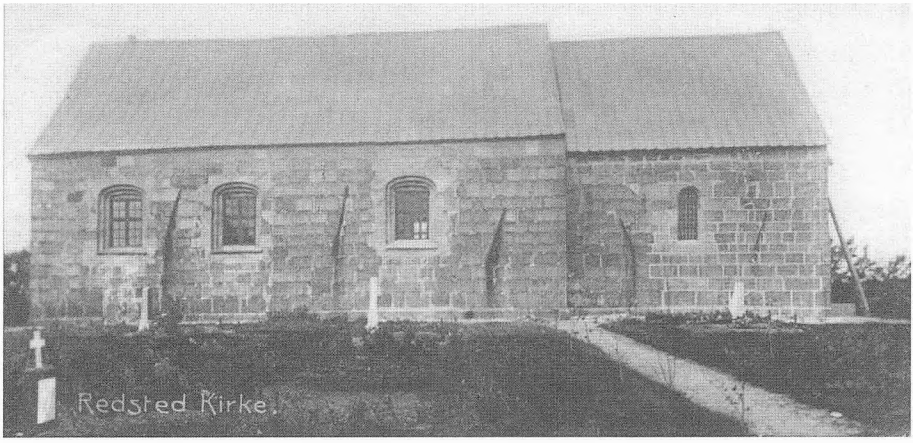

Dette postkort viser, at Redsted kirke var en kullet kirke. Den overgik til selveje i 1931. Tre brødre fra Sindbjerg skænkede penge til et tårn og et orgel. Tårnet blev opført i 1936, og kirken blev genåbnet i marts 1937.

Kilde: Morsø Lokalhistoriske Arkiv.

Grovvarefirmaer på Mors efter 1945

I efteråret 1946 syntes Sten Jacobsen, at man skulle have gang i erhvervslivet efter krigsårenes varemangel og restriktioner. Han indbød derfor øens landkøbmænd og bagere til et møde den 26. november på Centralhotellet i Nykøbing. Formålet var "at søge dannet et aktieselskab til handel med såsæd, mel, korn og foderstoffer". Mødet endte med, at der enstemmigt blev nedsat et udvalg med købmand Primdahl, Sundby, møller Adolf Pedersen, Thorup og bager Justesen Bak, Vils til at arbejde videre med sagen.

Der kom ikke noget ud af dette forsøg, var det for tidligt, eller havde deltagerne egne interesser, som var vigtigere end et fællesskab? De to først nævnte var Sten Jacobsens konkurrenter, og de optræder ofte i de følgende afsnit, for Thorupmølleren havde fem sønner, som alle blev møllere med hver sin mølle. De hed alle Hangaard Pedersen, og jeg må hellere præsentere dem her: Viggo på Frøslev mølle, Holger på Mollerup mølle, Jens på Fredsø mølle, Aage på Ørding mølle og Thorkild på faderens mølle i Thorup. De var alle begyndt som "rigtige møllere", men i takt med landbrugets udvikling var de hurtigt slået ind på korn- og foderstofhandel.

Den seksvingede klapsejlmølle blev opsat på grund af oliemangel under krigen. Den var uundværlig i1944-50, skriver Sten Jacobsen, som har dateret billedet til 1945. Til højre for møllen ses den store kornsilo - den første på Mors. I bygningen til højre var der garveri. Kilde: Morsø Lokalhistoriske Arkiv.

Som nævnt havde Sten Jacobsen betrådt nye veje, da han i 1938 byggede en hønsefoderfabrik. Mollerup mølle valgte en anden løsning, idet den under krigen begyndte at handle med tørv. Det var derfor logisk, at firmaet efter krigen fortsatte med at sælge fast brændsel, men det indså også, at fremtiden lå i handel med olie og benzin. Den første leverandør var Gulf, nu efterfulgt af Q8. Det var en følge af den internationale udvikling på oliemarkedet.

Det største firma på Mors var "Morsø Korn- Holger Clemmensen I/S" (i dag hotel Pakhuset med Clemmensens Vinstue). Pakhuset var bygget af Johan Busch Steenberg i 1850 i tre etager, og har præget bybilledet i mere end 150 år. Clemmensen fik lager for P.P. Hedegaard i Markedsgade, KFK købte Tødsø mølle, og de landsdækkende koncerner blev større og større og ville være endnu større, for de havde kapital. Andelsbevægelsen fulgte trop, idet en række regionale selskaber, Jydsk Andel, Fyns Andel m.fl. i 1964 oprettede Dansk Landbrugs Grovvareselskab (DLG). Var der overhovedet plads til Thissinghus Købmandsgård?

.....

Dreng i tredivernes Thissinghuse – erindringer med kommentarer af Jens Chr. Jacobsen

Købmandsgården, som den ligger i dag med alle sine mærkelige tilbygninger, har været mit hjem engang – fra nøjagtig den 19. juli 1930 og til først i fyrrerne. Dengang lå bygningen som en statelig og lang, sydvendt længe, hvidkalket og med rødt tegltag allerinderst i fjorden ved kanaludløb og dæmning i passende afstand fra anløbsbroen.

I gavlen mod øst var der indgang til kolonialbutikken, her stod min mor, som jeg husker det, bag disken, mens min far ekspederede grovvarer fra et lager mod vest. Mellem lager og butik lå familiens stuer med udsigt over fjorden.

Fra butikken gik vi lige ind i kontoret. Kontoret var nok det vigtigste rum, herfra blev hele foretagendet styret. Jeg husker, at min far arbejdede tidlig og sent her, dog ikke søndag eftermiddag, da sang min mor og far danske sange sammen ved klaveret. Min mor var fra Holstebro og forstod derfor ikke kundernes mærkelige dialekt. Jeg havde nok lettere ved at tilegne mig det, men jeg forblev "tosproget". Et sprog derhjemme og et helt andet blandt de mange jævnaldrende, der færdedes ind og ud i købmandsgården.

Uden havn og bro – ingen købmandsgård! (en påstand!)
Anløbsbroen var dengang en solidt bygget pælebro. Den havde to kørebaner. Dette for at to skibe kunne losse eller laste samtidig. Det var lidt af et drama, når et større skib lagde til, og trosserne strammedes. Så måtte vi børn forlade broen. Thissingvig og fjord er lavvandet og er egentlig fortrinligt fiskefarvand. Dengang der var Limfjordssjægter, blev der også fisket og eksporteret mange ål, masser af ål, ja ål var guld.

Men for at gøre fjorden sejlbar for skuder med last lod man grave en nifods dyb sejlrende. Og den blev uafladelig besejlet af både "Bertha" og "Ellen", der var hjemmehørende her, på deres ugentlige sejlads på Ålborg. De to skippere kendte efterhånden sejlrenden, som var det deres egen bukselomme.

Men lå der en dag, f.eks. en fremmed skonnert derude uden lokalkendskab, så havde Thissinghuse også sin egen lods: Albert, han boede på bakken med udsigt til indsejlingen. Var først lodsflaget hejst, satte han kikkerten for det ene øje. Med raske åretag var han hurtigt om bord og satte kursen i sikker havn. Kom jeg med, var det en oplevelse!

Udflugten var sommerens højdepunkt

Det sociale liv på stedet fik et extra løft i forventningen om husmandsforeningens Sommerudflugt. Jeg husker to udflugter. Den ene til Sindbjerg Plantage i Købmandsgårdens lastbil, den blev pyntet og forsynet med bænke. Marinus sad ved rattet! Vi skulle se skoven og nogle af de træer, der slet ikke kunne vokse omkring Købmandsgården eller hvor?

Et andet år hed turen "ud i det blå". Mine forældre var ikke med. Men Snerling, vores møllersvend deltog i stedet og havde mig og madkurv i hånden. Alle var mødt op på broen og var pyntet, for jagten "Ellen" skulle sejle med os. Hun lå der og ventede med nyspulet dæk, og skipper Trap var i godt humør!. Kursen blev sat ud gennem fjorden, forbi Jegindø og ind til Tambohus. Her gør vi krobesøg med madkurv. Kaffe på kroen – og så hjemad til aftenmalkningen.

Men indsejlingen til Thissinghuse den aften glemmer jeg aldrig! Fjorden var blank. Før vi når broen, fordeler Maren og Albert sanghefter og synger for, og alle på skibet er et stort sangkor, der synger: "Jeg elsker de grønne lunde" ----- alle otte vers, mens vi sejler ind ---- Det var skipper Trap, en havets husmand, og så alle husmændene --- i samme båd, dengang i trediverne!

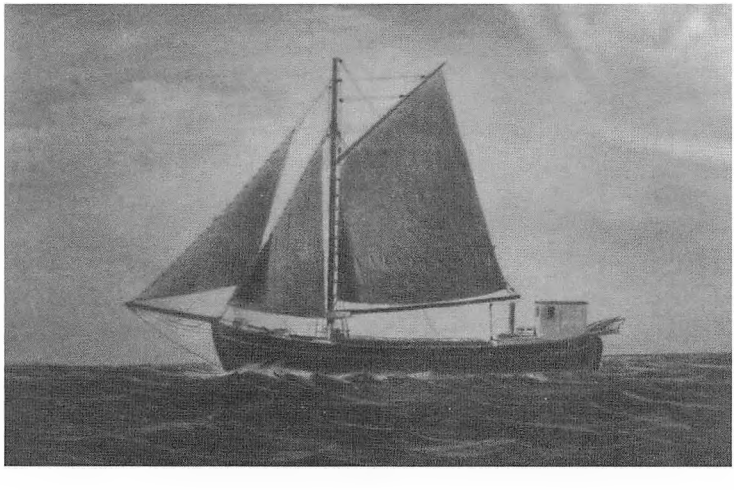

"Ellen".

8. A/S Thissinghus Købmandsgård 1952-1976

Som Sten Jacobsens initiativ i 1946 viser, var han ikke i tvivl, og Arne Snerling var enig med ham. Men da der altså ikke havde været basis for et selskab omfattende hele øen Mors, måtte de selv finde en udvej, hvis de ville overleve. Den 1.september 1952 afholdtes en konstituerende generalforsamling i Thissinghus købmandsgård. Der var fire stiftere af aktieselskabet nemlig Edith og Sten Jacobsen, Krista og Arne Snerling, der havde tegnet sig for en aktiekapital på 70.000 kr. Stifterne vedtog vedtægter og blev bestyrelsesmedlemmer med Snerling som direktør, og de to herrer overdrog købmandsgården til aktieselskabet for 69.000 kr. De fik aktier for beløbet til kurs 100.

Den årlige generalforsamling blev afholdt i november måned, hvor Snerling fremlagde regnskabet. Udbyttet lå mest på 6-7%, og der var altid genvalg af bestyrelse og revisor. I maj 1957 afskaffedes den hidtidige tantieme til formand og kasserer, som så skulle have en årlig løn på højst 2000 kr. til hver. Årene 1959 og 1960 var gode for selskabet, som konsoliderede sig og udbetalte 8% i udbytte, og man forstår, at Sten Jacobsen enstemmigt blev genvalgt som formand – år efter år!

Kunderne skal plejes

Overskuddet havde i 1953 væet på knap 9.000 kr. i 1955 mere end 15.000 og i 1960 hele 23.522 kr.

Det førte til, at bestyrelsen i november 1961 vedtog at indføre en rabatordning for kunderne. Et cirkulære sendtes til kunderne, det var udarbejdet af landsretssagfører Muxoll og revisor Møller Hansen, og jeg er ret sikker på, at det udtrykte Sten Jacobsens holdning til handel: Det var nu forsvarligt at udlodde 1% af omsætningen, men det skete også "for at knytte kunderne nærmere til forretningen". Det ville føre til en konsolidering af firmaet, og denne bonus skulle derfor indsættes på en særlig konto for hver enkelt kunde. Sten Jacobsen kendte vilkårene for små virksomheder: "De store koncerner forsøger at opsluge de gamle købmandsgårde". 1962 blev et rekordår med overskud på 53.000 kr., 10% i udbytte, og huslejen til Sten Jacobsen blev forhøjet til 9.8oo kr. I 1965 forhøjedes aktiekapitalen med 117.500 kr. til 187.500 kr., de tidligere A og B aktier fik nu følgeskab af C aktier, der skulle lyde på navn. En A og B aktie lød på 500 kr. mens C aktierne lød på 100, 200 eller 500 kr.Også mindre aktionærer var altså velkomne. I Sten Jacobsens store arkiv findes to ark med overskriften "Betragtninger – Thissinghus 1976".

Udgangspunktet var generalforsamlingen 15. november 1976, hvor Snerling havde varslet, at Thissinghus ville gå over på andre hænder."Det er ikke, hvad jeg havde håbet, da vi efter megen møje og mistænkeliggørelse for 10-11 år siden startede med 187.500 kr. i aktiekapital, hvoraf kunderne ejede de 67.500". Håbet havde været at udvide især kundernes aktiekapital og dermed omsætningen, men konkurrencen havde været for hård. Det betød åbenbart ikke noget, at aktionærerne nu ville få udbetalt det femdobbelte af de aktieværdier, som de for 10 år

Litra Cb № 04 Kr. 500

AKTIESELSKABET

Thissinghus Købmandsgaard

erkender herved, at

Hr. Gd. Aage Kryberg
Vollbrg Tøbring

eller den, til hvem dette aktiebrev er lovlig overdraget, er aktionær i nævnte selskab med aktiebeløb stort:

Fem hundrede kroner

Aktierne skal lyde på navn, der noteres i selskabets aktieprotokol.

Der gælder indskrænkninger i aktiernes omsættelighed i overensstemmelse med vedtægterne § 3.

Om mortification indeholdes særlige regler i vedtægternes § 4.

Selskabets hjemsted er Thissinghus, Redsted, Mors.

Selskabet er optaget i Aktieselskabs-Registret den 8. maj 1953 under nr. 24.134.

Thissinghus, den 10. juni 1966.

Sten Jacobsen Aage Kryberg

Chr. H. Lindegaard A. Lindberg

siden fik tildelt gratis. Sten Jacobsen var skuffet, og det overraskede ham ikke, at Doverodde Købmandsgård blev solgt til P.P. Hedegaard pr. 1. juli 1977. Siden 1942 havde dette firma været et familieaktieselskab med fire aktionærer og med den ene Viggo J. Vestergaard som direktør. Som i landbruget var konkurrencen

hård, på kun eet år var 22 private selskaber i grovvaresektoren blevet solgt til eller fusioneret med Superfos, KFK, P.P. Hedegaard med flere. Set på denne baggrund synes jeg, at Sten Jacobsens plan om en form for kundeeje fortjener al mulig respekt, men hele samfundsudviklingen gik ham imod.

Danmark under forvandling

I 1950'erne og 1960'erne faldt priserne på danske landbrugsprodukter. I kriseårene efter 1880 havde man løst tilsvarende problemer ved at omlægge landbruget fra kornproduktion til animalske produkter. Det havde skabt grundlaget for andelsbevægelsen. I den nye krisesituation ændrede man ikke produktionen af varer men af de faktorer, der bestemte produktionen. Nogle tal giver forkla-ringen: I årene 1948-55 steg arbejdslønnen med 43% , priserne på foderstoffer med 36%, landbrugsmaskiner med 18% og kunstgødning med 5%. Følgerne blev afvandring fra landbruget og dermed færre landbrugsejendomme. I 1960 var der 200.000 ejendomme, især familiebrug, i 1970: 140.000 (ca. 20 landbrug blev nedlagt hver dag!), i 1980 var der 114.000 tilbage. Og Danmarks tilslutning til EF i 1972 standsede ikke denne udvikling, der endda blev fremmet af lovgiverne, der lempede lovgivningen om sammenlægning og samdrift. Husmanden forsvandt, men han fik følgeskab af mange selvejergårdmænd.

Er lokalt samarbejde en mulighed?

Den alvorlige krise i landbruget kunne måske afhjælpes, hvis man lokalt kunne enes om nogle begrænsede foranstaltninger. I 1960 var Morsø Landboforenings kvægavlskonsulent Chr. Laustsen således med til at etablere et samarbejde med grovvarefirmaerne på Mors. Det var Ebbe Primdahl, der tog initiativet, som førte til en ordning om konsulentbistand ved fremstillingen af foderblandinger til svin og kvæg. Det betød kvalitetsforbedringer på Mors.

Ebbe Primdahl var 2. generation i "Chr. Primdahl", og han og Arne Snerling havde et godt og nært samarbejde. Her kan nævnes handel med ammoniak, som i disse år blev en vigtig gødning.

Den skulle transporteres hjem i tankbil, og der blev derfor lavet et lille transportselskab med Snerling som koordinator. Møllerne og Sdr. Dråby deltog sammen med Thissinghus, og det fungerede godt i mange år.

Primdahl var fremsynet og foreslog i 1973 at investere i en pillepresse til produktion af svine- og kvægfoder, men var det økonomisk forsvarligt? På en "studietur" til Nordjylland blev Primdahl og Snerling kaffetørstige og tog ind på en kro. Mens de ventede på kaffen, hørte de, at nogle landmænd netop drøftede fodring af svin. Uden indbydelse listede de ind i mødesalen og var ikke mere i tvivl om køb af en pillepresser! De var enige, og Thissinghus købte herefter blandinger til svin og kvæg hos Primdahl, bortset fra nogle kvægblandinger, som de stadig købte hos Hedegaard.

Det gode og fortrolige forhold mellem Primdahl og Snerling førte selvfølgelig til mange samtaler om fremtiden for de to firmaer. En mulig løsning kunne måske være en fusion med Primdahl som det fortsættende selskab. Det ville give et kundeunderlag på Mors fra nord til syd, og hertil kom, at Primdahl i Sundby havde

mange kunder i Thy, og at både Sten Jacobsen og Snerling var oppe i årene. Det kom så vidt, at Snerling tilbød salg af Thissinghus i eftersommeren 1976, men da fru Primdahl var alvorligt syg, blev Primdahl-familien enig om at sige nej tak, også fordi Thissinghus var noget umoderne.

.....

Ellen Møller var gift med Christian Møller (æ Møller), som var ansat i Thissinghus Købmandsgård i 30 år

Jeg vil forsøge at fortælle lidt om tiden fra 1953 og årene fremover. Min afdøde mand Christian Møller begyndte på Thissinghus Købmandsgård 1. februar 1953. De første år var Møller ansat, når der var behov for ekstra hjælp, som regel forår og høst, og når der skulle losses gødning og foderstoffer. Da Møller begyndte dernede, var Arne Snerling direktør og passede kontoret. Lagersvenden var Aksel Søndergaard, chauffør var Marinus Kristensen, en rigtig slider, han var næsten 80, før han gik på pension. Han var dog altmuligmand i de sidste år.

Efterhånden som mejetærskerne kom frem, kom der også korn til tørreriet. Så blev høsten en travl tid med lange arbejdsdage til følge. De første år kom kornet i 100 kgs. sække, og der var til tider så meget korn, at det blev stablet nede på broen, eller hvor der var plads. I begyndelsen med det lille tørreri skulle der altid være en mand ved tørreriet, men det nye og større blev automatiseret, så det næsten kunne passe sig selv.

I tredserne kom ammoniakken frem, og man nedfældede det i jorden, det blev et job for Møller. Han nedfældede i fire år. Da man begyndte med ammoniakken, var det med et par tunge flasker på siden af traktoren, siden kom der nedfældere, og det gjorde arbejdet meget lettere. Det var lange arbejdsdage, men det var en sport, hvor meget man kunne nedfælde på en god dag. Senere var det rensning og bejdsning af såsæd, dengang var det kun vårsæd, byg der blev renset. Der var stor aktivitet på havnen, og når der kom skibe ind, var der næsten altid lods ombord. Sejlrenden var ikke særlig bred og 8 fod dyb ved normal vandstand. Lodsen var Albert Kristensen, han boede oppe på bakken og var bror til Marinus, men også med Albert ombord er det hændt, at de store skibe gik på grund. I 50`erne kom der mange skibe med gødning og foderstoffer,der skulle losses. Det var hårdt arbejde, især når der var kali i lasten, så skulle to mand ned i lasten og skovle kali i sække. Det var også 100 kgs. sække, som blev hejst op på broen eller måske på en vogn. Der stod så en og skulle binde for sækkene, det var hårdt for fingrene, det kostede masser af plastre og forbindinger.

Der kunne godt være både to og tre skibe på en gang, så gik det efter tur.Tømmerhandelen modtog også varer fra broen, især tømmer til savværket.

Når der blev losset, var der ofte flere købmænd og møllere, der skulle dele lasten. Under losningen kunne det godt hænde sig, at der blev drukket lidt for meget øl. Det hændte også for Christian.

Han cyklede altid på arbejde – ikke særlig hurtigt, men en dag cyklede han så hurtigt hjem, at naboens Else næsten ikke kunne følge med. Men hjem kom han med en pose, som var det blomster, men han havde købt tomater, som han hurtigt fik afleveret og gik direkte i seng. Børnene spurgte: Hvad er der i vejen med far? Han er syg var mit svar!

Christian har haft mange gode kollegaer gennem årene. F. eks. Aksel Søndergaard, Marinus, Erik Mouritsen, Finn Dalstrup, I.C. Christensen, Gunnar Houmøller, Bent Buchhave og Bernhardt Jensen, lager og chauffører samt Bent Christensen og Andreas Markussen på kontoret. Christian stoppede i oktober 84 med sit arbejdsliv.

Hilsen Ellen Møller

Høst 1978 med Chr. Møller.

Finn Dalstrup, ansat som lagermand 1963-66, skriver:

Jeg begyndte hos Snerling i Thissinghus i året 1963, og det skete på en sjov måde: Min kone Alma var hos doktor Mortensen i Hvidbjerg, så spurgte han hende, hvor jeg arbejdede, hvortil hun fortalte, at jeg kørte på en gammel knallert til Glyngøre Fiskeindustri. Det syntes Mortensen lød voldsomt, og kort tid efter kom der bud om, at jeg kunne henvende mig til Thissinghus, da man der manglede en mand til lageret. Jeg havde tre gode arbejdskammerater: Chr. Møller, Erik Mouritsen og Marinus Kristensen, som begge kørte ud med foder i hver deres lastbil. Jeg passede lageret og var klar, når landmændene kom med deres korn og skulle have det formalet eller kom med korn, der skulle renses og bejdses. Indimellem lagde skibe til nede i havnen, lastet med Norgessalpeter. Det blev losset på håndkraft og skulle op på ryggen for at blive stablet i "kapellet", som et af pakhusene blev kaldt. Det var drøjt arbejde fra morgen til sen aften, og blodet piblede ud af ryggen efter sådan en dags arbejde, men vi fik 6 kr. i timen, altså 270 kr. om ugen!

I høstens tid kørte vi ud på marken og hentede korn i sække på 100 kg. Det var tunge sække, vi tumlede med. Kornet skulle jo hjem til tørreriet. Når der kom varer fra Ålborg, var det vognmand Knud Larsen i Sundby. Alt i sække, ca. 22 tons, og alt skulle bæres ind. Jeg var ansat i Thissinghus i ca. 2 ½ gode år.

Hilsen Finn Dalstrup

9. Thissinghus – Hvidbjerg Købmandsgård

"Det var en streg i regningen ", sagde Snerling, og der var ingen i Thissinghus, der ville vælge den letteste løsning: Salg til en koncern, altså Hedegaard. Ebbe Primdahl foreslog så at kontakte Tove og Hans Hangaard Pedersen, der i 1975 var blevet bestyrere af Hvidbjerg Købmandsgård. Min førstehåndskilde er her Hans Pedersen, som fortæller: "Snerling ringede og inviterede os til at drikke kaffe søndag eftermiddag. Det var en dejlig søndag medio oktober. Vi var overraskede. Vi ankom til Thissinghus, Krista (Snerling) susede omkring og serverede kaffen. Efter kaffen gik vi ind på kontoret, der var faktisk to, forkontor og chefkontor. Forkontoret var indrettet i den gamle butik, som var blevet lukket år tidligere, her var der et bord med telefon m.m.. Bordet var Snerlings påfund: "Det er effektivt, hvis der flyder med papirer, så bliver denne klap åbnet – og pist er alle papirer væk". I hjørnet stod en "RUF" bogholderimaskine, den bedste i verden, samt en duplikator: "Thissinghus har altid sendt mange salgsbreve ud".

I chefkontoret stod pengeskab og skrivebord. Vi gik ud på lageret og så mølleriet. Det var gammelt men godt vedligeholdt. Der var pænt og rent alle vegne, ja selv ude i det gamle hus, hvor der var frokostrum og sækkelager, var gulvene nyvaskede. Så kom vi i snak, kunne vi eventuelt være interesseret i at købe Thissinghus? Det var for os en stor overraskelse, en tanke, vi ikke havde haft, da vi kørte derned. Jeg havde regnet med, om det havde noget med samarbejde at gøre men ikke køb. Vi var jo blot bestyrere af forretningen i Hvidbjerg og havde nok at gøre for at få dagligdagen til at hænge sammen. Forretningen i Hvidbjerg udviklede sig godt, men der ingen muligheder for udvidelser af lagerkapacitet, for den lå midt i byen. Så var der flere muligheder i Thissinghus. Vi blev enige om, at Snerling skulle henvende sig til Knud Erik Jensen, Frøslev Mølle, der var formand for bestyrelsen i Hvidbjerg Købmandsgård.

Der blev aftalt møde i Frøslev Mølle den 2. november med A/S Thissinghus Købmandsgård, repræsenteret af Snerling, Sten Jacobsen, Aage Krejberg og Chr. Jensen og Hvidbjerg Købmandsgård repræsenteret af Knud Erik Jensen, Kresten D. Pedersen, Henning H. Pedersen, Holger H. Pedersen samt Hans H. Pedersen. Til stede var også selskabernes revisorer.

Det var alvorlige sager, der var til forhandling, og de to parter måtte flere gange forhandle adskilt, men mødet endte med, at Thissinghus Købmandsgård blev solgt pr. 15. november 1976. Hans Pedersen giver denne vurdering: "Det var en lang men konstruktiv aften og på et prisniveau, som begge parter kunne være tjent med".

Thissinghus blev solgt - og lever videre

Den 17. november 1976 fik offentligheden en orientering om køb og salg af virksomhederne på Sydmors. Morsø Folkeblad bragte en halv side med overskriften: "Thissinghus Købmandsgård overtages af anpartsselskab – sammenlægges med

Hvidbjerg Købmandsgård og videreføres med Arne Snerling som leder. Anpartsselskabet bestod af Ø. Assels Købmandsgård, Fredsø Mølle, Mollerup Mølle, Thorup Mølle og Frøslev Mølle. Møller-familierne havde altså valgt samarbejde i stedet for konkurrence. Den 15. november afholdtes generalforsamling i A/S Thissinghus Købmandsgård. Den holdtes i Redsted Sognegård og havde samlet 50 af 65 aktionærer, det betød, at de fremmødte repræsenterede 92% af aktiekapitalen på 187.500 kr., og salget blev godkendt.

Handelen omfattede arealer på 13.700 kvadratmeter med anløbsbro og tilhørende kajplads. Havnen havde været i brug kun to år tidligere. Køberen overtog korn- og foderstofforretningen med inventar og driftsmateriel, og de to parter var enige om, at den nye forretning skulle hedde Thissinghus – Hvidbjerg Købmandsgård, men de ønskede ikke prisen oplyst. For Thissinghus underskrev Arne Snerling, Sten Jacobsen, Aage Krejberg, Karl B. Sørensen og Chr. Jensen og for Hvidbjerg Købmandsgård Holger H. Pedersen, Thorkild H. Pedersen, Henning H. Pedersen, Hanne Pedersen og Knud Erik Jensen.

Nu skulle arbejdet fordeles. Der var enighed om, at Snerling skulle fortsætte i firmaet, så længe kræfterne slog til. Han tog sig derfor af det administrative for både Thissinghus og Hvidbjerg og skulle betjene kontoret i Thissinghus samt indkøbe korn. På dette område havde han en god mægler A.Vater Sørensen i Skjern (mellemnavnet er tysk, derfor udtales "V" som "f"). Hvis man ikke ville købe, havde han denne stående vending: "Nå, du vil altså vente, til det bliver dyrere". Det fysiske arbejde i Thissinghus blev udført af lagermanden Chr. Møller og af Marinus Kristensen, der var chauffør (se Ellen Møllers og Finn Dalstrups erindringer).

Tove og Hans Pedersen skulle klare butikken i Hvidbjerg, og Hans fik ansvaret for produktion, transport, køb og salg af varer samt ikke mindst opsøgende salg. Han overdriver næppe, når han siger: "Oftest var det langt hen på lørdagen, før vi var færdige".

10. Kan vi klare finansieringen?

Købet af Thissinghus krævede naturligvis kapital. Aktieselskabet havde betalt husleje for bygningerne, der ejedes af Sten Jacobsen. Som sælger skulle han have salgsprisen udbetalt, og et andet beløb skulle udredes til aktionærerne, blot for at nævne to store poster. Leverandørerne af de forskellige produkter havde ydet kreditter, som det var almindeligt i branchen, og Thissinghus-Hvidbjerg Købmandsgård håbede naturligvis, at dette samarbejde kunne fortsætte. De største kreditorer var Superfos gødning og P.P. Hedegaard, og Superfos accepterede uden problemer et fortsat samarbejde, men Hedegaard var ikke lige med på ideen. Den nye ledelse måtte en tur til Nr. Sundby, hvor modtagelsen var alt andet end venlig. Efter aftale blev de modtaget af prokurist C.G Heisterberg, men lad os se, hvordan en morsingbo oplevede mødet med Hedegaards ledelse: " Det var nedværdigende, her stod vi og skulle aftale kreditbetingelser for Thissinghus og fik blot at vide, at direktør Møller kun ville tale med to, som blev vist ind på hans kontor og blot fik at vide: Pengene skulle i kassen, men vi fik ham dog overtalt til, at Hedegaard ville lade saldoen blive i Thissinghus, mod at vi ville købe alle varer hos P.P. Hedegaard, hvilket alle fem møllerbrødre altid havde gjort !!! På hjemvejen gjorde vi holdt i Halvrimmmen kro, hvor vi diskuterede oplevelsen og drak den kaffe, som vi havde forventet i Nr. Sundby ".

De manglende beløb blev klaret med kreditforeningslån, banklån og kassekredit i banken. Det nye firma havde dog den opmuntring, at kun få kunder valgte at skifte leverandør. Snerling var tilfreds, da han nu ventede en mere rationel drift gennem fusionen og indkøbssamarbejdet med møllerne. Først og fremmest skulle der dog gennemføres en modernisering af arbejdsgangene på Thissinghus.

Det første, der blev moderniseret, var udleveringen af løst foder. Snerlings mål var at kunne levere 80% af dette produkt som løsvarer og 20% i sække. Der var lang vej, for ved årsskiftet 1976-77 leverede Thissinghus 80% i sække og 20% som løst foder. Men så var en lastbil nødvendig, og derfor blev en brugt Volvo årgang 1969 købt på Fyn, selv om prisen oversteg det bevilgede beløb på 30.000 kr. Hidtil havde en vognmand stået for kørselen, men der blev så stor brug for bilen, at en chauffør Bent Buchhave blev ansat fra 1. august 1977. Året 1977 gav en god høst, og især byg fyldte hurtigt op på lageret. I Hvidbjerg blev lageret fyldt med foderkorn og såsæd.

Ikke alt i Thissinghus havde været gammeldags

Produktionen af såsæd var også umoderne, men i Thissinghus havde man renset og bejdset for kunderne. Det havde været meget arbejdskrævende. Råvaren blev hentet på gårdene i sække og leveret tilbage i nye papirsække. I mellemtiden havde kornet været i bil, på sækkevogn og i hejseværk, og arbejderne havde udført et hårdt og usundt arbejde. Det kunne ses på ansigterne, der ved fyraftenstid var røde af bejdse. Med hensyn til handel med kemikalier havde Thissinghus været godt med, idet man havde tilknyttet en sælger fra Kemisk Værk Køge. Han be-

tegnes som "en spøjs fyr", for han var efter egen opfattelse den eneste, der havde forstand på kemi! Men også på dette område havde arbejdsgangen været alt andet end rationel. Kunderne var maskinstationer og private. Bestillinger blev afgivet om efteråret og efter levering blev kemikalierne anbragt i kælderen vinteren over. Altså først ned i kælderen og så op af kælderen. Det gav arbejde og usundt indeklima!

Året 1977 var et godt år med tilgang af nye kunder og stigende fodersalg. Også salget af gødning gik godt, men det kneb med at få transporteret den flydende ammoniak hjem. Da den var en sikker og billig kvælstofgødning, fik den en stigende markedsandel, og en 10 tons tankbil blev anskaffet til at køre ammoniakken hjem fra tappestationen i Aulum. I 1978 blev høsten rekordstor, og da nye kunder kom til, blev der mangel på lagerplads. På den anden side af dæmningen lå Jantzens gamle pakhus. Det var temmelig faldefærdigt, men taget var dog tæt, og Thissinghus lånte bygningen af Henning Pedersen, Ø. Assels. Der var andet godt nyt, nye afgrøder som ærter og raps viste sig at være særdeles gode forfrugter, som endda blev afregnet til store priser. De første år samarbejdede Thissinghus med Morsø Frø om behandlingen af raps til senere udskibning fra Nykøbing.

Arealerne steg år for år, og det blev nødvendigt at bygge en lagerhal i Mollerup, og i 1979 stod en ny hal på 700 kvadratmeter færdig i Thissinghus. Nu var der lagerplads nok!

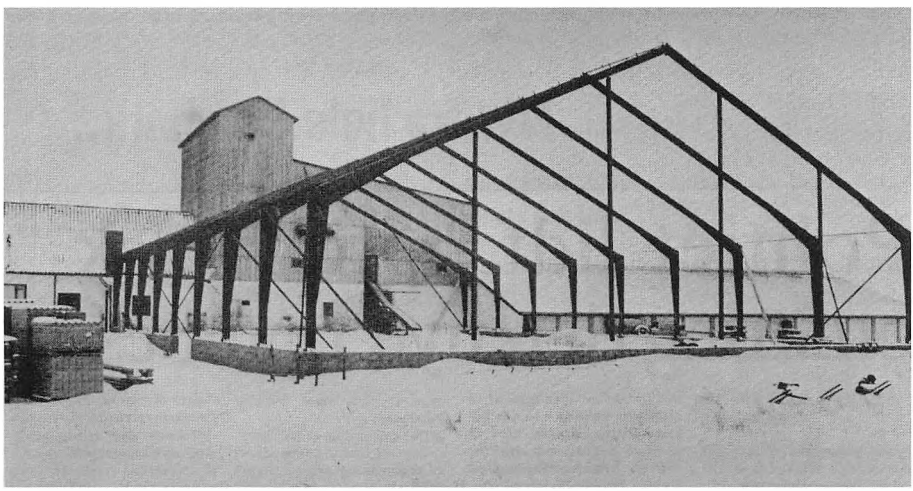

SKULLE HAVE VÆRET FÆRDIG. - Den store tilbygning, som opføres for øjeblikket på en grund bag Thissinghus Købmandsgaard (der er anpartsselskab med direktør Knud Erik Jensen, Faarup, som formand) skulle have været klar, men af forskellige tekniske årsager er byggeriet blevet forsinket. Bygningen, der bliver på ca. 700 kvadratmeter, skal rumme pallevarer og såsæd. Så snart vejret er til det, vil byggeriet blive fortsat, og den daglige leder, Hans Petersen, Hvidbjerg, udtrykker håb om, at det ikke må vare for længe, for behovet for pladsen er stor.

Morsø Folkeblad 25/1-1979.

Arne og Krista Snerling til konfirmation hos Bodil Møller, datter af Ellen og Chr. Møller.

Ægteparret Snerling var efter salget af Thissinghus flyttet ind i en nybygget villa i Redsted. Den havde været færdigbygget i et par år, men de ville ikke flytte fra købmandsgården, før dennes fremtid var endelig afgjort. I foråret 1977 fik Snerling en afløser i Andreas Markussen, der var udlært hos Snerling. Som den trofaste medarbejder han altid havde været, arbejdede Snerling til det sidste og døde i september 1977. Krista Snerling ønskede som enke at bo ved Thorsminde, hvor hun var vokset op. Hun døde i 1981.

.....

Fra min tid i Thissinghus
af Andreas Markussen, Hvidbjerg

Jeg kom i lære i 1972 hos købmand Snerling i Thissinghus Købmandsgård, som dengang var et aktieselskab ejet af mange forskellige landmænd med flere. Jeg husker specielt generalforsamlingerne i Redsted Sognegård, hvor der foruden generalforsamling og servering af smørrebrød blev spillet kort til langt ud på natten. Da jeg blev ansat, var der to mand på lageret, det var Kristian Møller og Marinus Kristensen. Jeg husker det som en meget god læreplads.

En ting, som sidder meget fast i erindringen er, at Snerling røg mange cigarer, selv om han havde astma. På det tidspunkt lå der et stuehus i gården, hvor vi ansatte havde frokostrum. Det var i hvert fald ikke luksus, men vi havde mange sjove oplevelser der. Blandt andet husker jeg, at der var et hul i gulvet, hvor der så var lagt en jernplade over, og der havde Marinus altid en flaske brændevin, så han kunne få sin formiddagsdram, som han fik hver eneste dag. Vi sagde tit: "Mon

Christa opdager det?". Det var Snerlings kone, der gjorde rent. Det var meget sjældent, der ikke var en eller anden kunde til stede, når vi sad i frokostrummet. Dengang kom der rigtig mange kunder i Thissinghus.

Da jeg startede, var alt i sække. De varer, vi fik hjem fra Hedegaard i Ålborg, var alle sammen i 50 kg´s sække, og det var for det meste vognmand Knud Larsen fra Sundby, der kom med dem. Han holdt så ude i gården, og en transportør blev sat hen til lastbilen, hvor sækkene blev lagt på. Marinus og Kristian tog dem på ryggen for at lægge dem i store stabler inde på lageret, og alt kornet som vi skulle bruge, var i 100 kg´s sække. De blev hejst op på loftet, hvor de blev stablet over hele loftet, ja også stuehuset blev brugt, husker jeg. Man kørte sækkene hen til en tragt, der var til møllen og hældte kornet i, så det kunne blive formalet for dernæst at komme i 90 kg´s sække og blive kørt ud til kunden.

Vi kørte varer ud med en traktor, da Snerling havde en idé om, at den var meget billigere end en lastbil. Det var Marinus, der kørte traktoren, jeg var så i travle perioder med for at hjælpe ham. Det var et stort stykke arbejde, først skulle vi have læsset sækkene, det foregik med sækkevogn, der var en port, hvor vi kunne køre sækkene direkte ud på vognen, når vi så kom ud til kunden, skulle Marinus have dem på ryggen en gang til. Somme tider skulle det også bæres op på stue-loftet ude hos kunden, det var særligt, når det var sædekorn, som vi først havde hentet hjem for at bejdse.

Jeg husker også, at i høst, når landmanden skulle have tørret kornet hos os, blev det hentet på lastbil eller vores vogn, som havde påmonteret en sækkelæsser, det foregik ved, at der var en mand ude på marken, som lagde sækkene på læsseren,

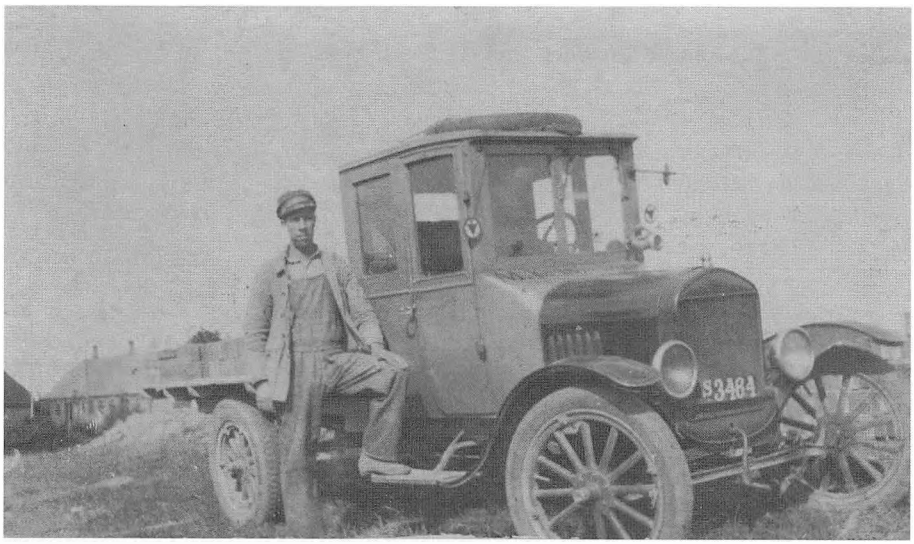

Marinus med firmaets første lastbil.

hvorefter den løftede sækken op på ladet, hvor der stod en mand klar til at tage sækken på ryggen for derefter at sætte den på plads. Så blev kornet kørt til købmandsgården, eller også skulle det laves til foder. Somme tider stod det i lange rækker, også nede ved fjorden - i fri luft.

Jeg husker tydeligt den dag, vi fik leveret vores første truck, den blev leveret i kornhuset, og der stod den så. Marinus og Kristian kiggede noget på den og sagde: "Mon vi nogen sinde lærer at køre med sådan en ?" Men vi lærte det hurtigt, de fleste varer kom nu hjem på paller, det blev en kæmpe lettelse.

Det varede ikke længe, før vi også kunne få varer leveret i løs vægt. Jeg husker tydeligt den første gang, Knud Larsen kom med løsvarer. Da havde vi fået lavet en kile, han kunne køre hjulene op på, så kunne noget af det løbe ud af sig selv, resten skubbede han af med en skovl, for der var ikke noget tippelad på bilen. Jeg blev udlært i 1975, hvorefter jeg blev sagt op, fordi der ikke var penge til at have en udlært ansat. Jeg kom tilbage allerede i 1977. Jeg husker, at Hans Pedersen ringede og spurgte, om jeg kunne tænke mig at komme tilbage til Thissinghus, og jeg sagde straks ja. På det tidspunkt var Thissinghus Købmandsgård blevet overtaget af Hvidbjerg Købmandsgård.

Der skete i de næste år en utrolig stor udvikling på stedet, vi byggede en ny lagerhal i gården, nu fik vi kornristen under tag, der blev bygget hvedehus, som vi kaldte det. Der blev igen bygget til hallen i gården, vi lavede nyt kontor ud mod gården, fik ny brovægt, alt på lageret blev moderniseret, så arbejdsbyrden var ikke mere så stor. Mange varer blev leveret som løsvarer, men der var stadig levering af sækkevarer, og så fik vi Dino, som vi kaldte den, det var en truck, som hang bag på lastbilen, den kunne så læsse varerne af ude hos kunden.

Det var rigtig sjovt i høsttiden, når alt kornet væltede ind. Så kom der rigtig mange traktorer og lastbiler, kornet lå helt ud på vejen, så politiet bad os om at rydde vejen. De sagde det dog med et smil, og vi ryddede selvfølgelig lidt op. Det kunne dog godt være stressende, når der var for travlt. Nogle havde mere travlt end andre og var lidt rastløse efter at få læsset af. Men det gik fint, hvis man bare tog det hele med godt humør og et smil. Det var altid dejligt at være med til at få det hele til at klappe.

Det var også i de år, vi arrangerede havnefester i kornhuset. Gæsterne havde så deres madkurve med, det var altid en stor succes med mange gode minder. Det var et rigtig godt sted at holde fest nede ved broen. Mange af os fra Hvidbjerg mødtes ved korsvejen for at følges ad. Specielt husker jeg, at Hans og Frede havde en Long John, hvor jeg sad foran, når vi kørte til havnefesten, Utroligt, at det gik godt. Da jeg sluttede, jeg tror, det var i 1995, var det med et vist vemod, da jeg jo havde haft en virkelig god arbejdsplads og var blevet utrolig godt behandlet. Jeg var også bange for at komme til at savne alle de kunder, som jeg havde et godt forhold til.

11. Det blev igen dårlige tider

Både Nationalbanken og de private pengeinstitutter hævede rentesatserne i løbet af 1979. I første halvår lå Nationalbankens diskonto på 8%. Den 15. juni steg den til 9%, og den 17. september til 11%, i samme tidsrum steg bankens laveste udlånsrente fra 8 ½ til 11 ½%. De private pengeinstitutters udlånsrenter steg fra december 1978 til december 1979 fra 12.5 til 16.1% og vekslerne fra 13.4 til 17% (Statistisk Årbog 1980). Men det blev endnu værre.

Priserne på foder var stigende, men priserne på landbrugets produkter steg ikke tilsvarende. Nye miljøkrav gjorde problemerne endnu større, og utilfredsheden med landbrugets vilkår førte til store massemøder med utilfredse landmænd. Grovvarebranchen mærkede selvfølgelig krisen, og Ebbe Primdahl i Sundby valgte pr. 1. juli 1980 at fusionere med P.P. Hedegaard, der jo som nævnt havde købt Doverodde 1. juli 1977. To private firmaer i nærområdet var altså på tre år blevet købt af en kapitalstærk koncern, som endda var leverandør af foderblandinger til Thissinghus-Hvidbjerg Købmandsgård. Men det var ikke nok for Hedegaard, som derefter købte Morsø Korn - Holger Clemmensen. Egentlig var det Superfos, der først havde købt dette firma, men de to selskaber delte straks ejerskabet, så de hver ejede 50%. Dette makkerskab blev vist ingen succes, de var vel egentlig konkurrenter?

Renteniveauet var meget højt i Danmark i 1980, og højt vil sige 20% eller mere. Thissinghus manglede konstant likviditet og måtte betale 22% i rente for de leverede varer. Den 25. januar 1982 blev situationen kritisk, da Hedegaard ved direktør Møller sagde, at kassen var lukket! Kredit havde der ikke været tale om, for renterne blev beregnet fra den dag, hvor varerne blev leveret.

Sammenhold gør stærk

Situationen syntes at være helt håbløs for Thissinghus, jeg vil igen overlade ordet til Hans Pedersen:

"Ud af 6 var vi fire søskende, der arbejdede i branchen og havde mod til at drive Thissinghus-Hvidbjerg Købmandsgård videre. Thissinghus-Hvidbjerg Købmandsgårds ejerkreds overdrog anparterne nom. 100.000 for 1 kr. (kassen var jo tom) til de fire søskende Anne, Niels, Kresten og Hans, samtidig blev Hvidbjerg – Redsted Ejendomsselskab I/S stiftet af samme fire søskende, hvor ejendommene Hvidbjerg og Thissinghus indgår. Til finansieringen brugte vi alle vore etableringskonti og vi hæftede solidarisk for hele gælden.

Vi havde et møde i Morsø Bank, hvor bankdirektør Hans J. Christensen og bankens formand Holger Clemmensen deltog. Vi skulle låne mange penge, men banken var velvillig indstillet, og vi fik et stort banklån og kunne indfri vores gæld til Hedegaard. Vi kautionerede med hele vores egenkapital – en for alle – alle for en. Banken syntes nok, at det var modigt, men vi skulle have chancen til at drive en privat grovvareforretning på Mors. Jeg er dybt taknemmelig over mine søskendes og bankens velvilje".

Nogle forklaringer vil være nødvendige her. De fire søskende er Astrid og Holger Pedersens børn Niels, Kresten, Hans og Anne Pedersen. Eller med andre ord

Mollerup-møllerens børn. Den anden part i redningsaktionen er ikke mindre interessant, for formanden for Morsø Bank Holger Clemmensen ville nok af nogle blive kaldt inhabil. Han var jo som nævnt i kapitel 7 personligt stærkt engageret i grovvarehandelen på Mors.

Den lykkelige udgang på krisen skabte fornyet optimisme, og høsten i 1982 gav så godt udbytte, at hallen i Hvidbjerg blev fyldt med ærter, og den nye hal i Mollerup blev fyldt med raps. Kontoret måtte følge med i den teknologiske udvikling, og det betød skærm og printer på kontoret og farvel til kontrabøgerne i Mollerup og RUF-bogholderimaskinen i Thissinghus. Et helt nyt fremstød bestod i en skibsladning gødning fra Polen, der blev losset i Nykøbing havn. Og kvaliteten var god! Det gav blod på tanden - og det var begyndelsen på import af sojaskrå fra Hamborg.

Som nævnt havde de fire søskende i 1982 stiftet Hvidbjerg-Redsted Ejendomsselskab som et interessentskab, det blev i 1997 ændret til et aktieselskab, hvad der gjorde nye handeler eller fusioner lettere at gennemføre. Det bør også nævnes her, at Andreas Markussen nu ønskede at standse i Thissinghus. Han var medejer af Ornestation Mors og ønskede at koncentrere sig om denne forretning. Hans afløser blev Erland Christensen, der kom fra KFK i Ringkøbing.

Silobyggeri 1985. Bagerst ses den første silo (fra Holbæk).

Indkøbssamarbejde

Der blev efterhånden en god dialog med Hedegaard, vi havde jo brug for hinanden, og for at opnå bedre indkøbspriser havde en del købmænd i grovvarebranchen i 1988 dannet en indkøbsforening under navnet Hedegaard Fælleskøb. På grund af opkøb og fusioner faldt medlemstallet efterhånden, og hermed blev fordelene ved denne indkøbsforening mindre. Samarbejdet havde ellers fungeret godt, og takket være en god ledelse havde deltagerne opnået så gode indkøbspriser, at de kunne konkurrere med de store koncerner. Der havde også været mulighed for at afholde erhvervsfaglige møder, bl.a. besøg på Foulum Forsøgsstation i Tjele. Som en løsning på problemerne blev Hedegaard Fælleskøb indlemmet i indkøbsselskabet Agro Danmark, som blev meget større end Hedegaard Fælleskøb. Men her var indkøbssystemet ikke så frit som i Hedegaard Fælleskøb, f.eks. måtte Thissinghus ophøre med at handle med et firma Kemira, som havde været en meget vigtig leverandør af gødning.

.....

Henning Hansen: En moderne arbejdsplads i rustikke omgivelser

Thissinghus Købmandsgård er, trods sit lidt rustikke udseende i anno 2008, en moderne og effektiv foderstofforretning i meget smukke omgivelser. Thissinghus Købmandsgård er uden tvivl øens smukkest beliggende arbejdsplads. Ikke to dage er ens, med fjorden som nærmeste nabo og med et rigt og varieret fugleliv lige uden for vinduerne. Den rummer i dag fem fuldtids stillinger med arbejdsopgaver såsom foderproduktion, salg, logistik og bogholderi.

Foderproduktionen foregår i to adskilte linier, en til svinefoder og en anden til heste- og kalvefoder.

Produktionen af svinefoder sker på basis af formalet korn med en kapacitet på 7-8 tons pr. time. Der produceres mange skræddersyede blandinger af høj kvalitet til egnens landmænd. Produkter leveres mest som løs indblæst i silo, men også opsækket i papir eller påfyldt storsække. Heste- og kalvefoder produceres i et nyetableret anlæg fra 2007. Basis i produkterne er en speciel dampvalsning af byg, hvede og havre. Disse kvalitetsprodukter efterspørges vidt og bredt og sælges såvel løs leveret som opsækket i papir eller i storsæk. Foderproduktionen i Thissinghus på begge anlæg opfylder alle myndighedskrav til moderne foderproduktion anno 2008. Det gælder korrekt blandeforhold, råvarekvalitet og ikke mindst krav om sporbarhed.

Thissinghus Købmandsgård fungerer også som indleveringssted for egnens korn i høsttiden og som udleveringssted for såsæd, gødning og planteværn i sæsonen. Der sælges og udleveres alle former for hjælpemidler til et moderne landbrug. I en nyopført lagerhal opbevares løs gødning til afhentning, og den er ligeledes opbevaringssted for råvarer til foderproduktionen. Der er endvidere etableret tank-

anlæg til flydende gødning med en tankkapacitet på 100000 liter i to separate glasfibersiloer.

Thissinghus Købmandsgård er en moderne arbejdsplads med brug af computere, internet, mails, mobiltelefoner, IP-telefoner og moderne regnskabsprogrammer. Trods en til tider hektisk hverdag er arbejdet i Thissinghus præget af en hyggelig stemning med tid til snak med kunderne og et godt samvær med kollegaer.

Det er et stort ønske blandt medarbejderne at skabe og bevare et godt forhold til beboerne i Thissinghus- området og ad den vej håbe på forståelse for, at vi støjer og støver lidt engang imellem.

Med de sidste års investeringer og en fortsat vedligeholdelse af anlægget i Thissinghus er der basis for at beholde øens bedst beliggende arbejdsplads i mange år fremover.

Dangødnings anlæg.

12. Afvikling og udvikling i 25 år

Lige siden handelen begyndte i Thissinghus for 150 år siden, har der været brug for lagerplads. Når skipperne kom fra Norge med tømmer, blev dele af lasten anbragt i pakhuse, når teglværket afsluttede brændingen af mursten, skulle stenene opbevares, til murerne fik brug for stenene. Og da der påbegyndtes produktion af foderstoffer, skulle først kornet og derefter foderet opbevares tørt. Da handelen med tømmer standsede i Thissinghus, blev nogle bygninger stående tomme, men de havde jo en værdi – og man kunne måske få brug for dem engang?

Da mejetærskerne blev taget i brug, opstod et behov for at få tørret kornet, men det kunne godt blive farligt, for pakhusene var bygget af træ. I Thissinghus havde man i 1997 modtaget meget vinterbyg til tørreriet. Da det var i fuld gang, udbrød en brand, som udviklede sig så stærkt, at brandfolkene frygtede, at hele bygningen ville nedbrænde. Det gjorde den da også, men hvad med det korn, der skulle tørres?. Man manglede at få tørret både vårbyg og hvede. Heldet var imidlertid med Thissinghus, for i Thisted stod et helt nyt Cimbria tørreri, som kunne leveres omgående. Håndværkerne måtte arbejde i døgndrift med at installere det nye anlæg. For at klare høsten måtte man desuden investere i et anlæg i Mollerup, der kunne tørre 40 tons i timen. Planlægning er godt, men når uheldet er ude ---.

Den animalske produktion på Mors er så stor, at det er nødvendigt at importere korn til Mors.

Det kommer fra Østdanmark og fra udlandet, især Tyskland. Transporten foregår med skib, og det giver fragt og arbejde til Nykøbing havn. Som i Thissinghus' storhedstid er skibstransporten i dag den billigste transportmåde. Der er nu så stor aktivitet i Nykøbing havn, at nyankomne skibe ofte må ligge i venteposition ud for Bjørndrup, til der bliver plads til,at skibene kan blive losset. Det sker naturligvis med kran, for skibene er kæmpestore. Mens jeg skriver dette, må endda to skibe vente på kajplads. Det ene kom med byg fra Sydfinland, det andet med majs fra Frankrig. Det er mest russiske skibe, der sørger for transporten. Firmaets egen vognpark sørger for, at de vigtige produkter kommer til pakhusene i Mollerup og Thissinghus.

Men den dyrkede jord på Mors har også undergået mange ændringer. I "gamle dage" var roedyrkningen meget vigtig, og at hakke roer var en typisk kvindebeskæftigelse. Fra 1960'erne med det stærkt stigende lønniveau viste det sig, at roeavl var et omkostningstungt erhverv. Familierne flyttede til byerne, og kvinderne blev ansat i det offentlige, f.eks. som hjemmehjælpere og som social- og sundhedsassistenter. På markerne blev roer afløst af majs, og derfor blev majsfrø og majsgødning nye vigtige varer for grovvarehandelen.

Nye produkter

Som nævnt i kapitel 10 havde flydende ammoniak været en god og billig kvælstofgødning, som Thissinghus selv hentede i Aulum. Men også gode og billige

produkter kan erstattes af nye og billigere produkter, i dette tilfælde flydende Dangødning, der hurtigt fik en stor markedsandel. For at kunne dække efterspørgselen blev der i Thissinghus etableret et tankanlæg bestående af to glasfiber-tanke med en kapacitet på 60 tons pr. tank.

Thissinghus nød også godt af et andet produkt, nemlig foder til smågrise. Kravene til sammensætningen af foderet var så store, at der blev investeret i et EDB-anlæg til produktionen. Den slags koster selvfølgelig mange penge, men investeringen førte til et nicheprodukt med god avance. Vejen fra idé til færdigt produkt var kompliceret, blot noget så almindeligt som en vægt krævede investering i et vægtsystem, der blev styret af en computer. Hvis bare kornet blev malet for fint, kunne smågrisene blive syge og således føre til tab for landmanden og dårlig omtale af leverandøren! Kvalitet i enhver henseende er altså et uomgængeligt krav til producenten i alle led.

Handel med Færøerne

At Thissinghus kunne sælge foderstoffer på Færøerne vil vel enhver anse for udelukket. Men det lykkedes trods vanskeligheder. På øerne var der én stor udbyder MBM, der ejedes af alle landmænd, men der var også stor konkurrence fra små forhandlere af foder og gødning. Konkurrencen førte til lave priser og dårlige produkter. En forhandler Jøgvan Weihe blev interesseret i de gode produkter fra Mors, og med stort besvær fik Thissinghus tilladelse til at købe en grund til opfø-

relse af et lager. Den blev dog solgt videre til Weihe, som blev en hovedimportør, der samarbejdede med to andre firmaer. Afstanden til Færøerne er uden betydning, da det er koncentrerede blandinger, der sælges på Færøerne. Samarbejdet må betegnes som en succes og er et godt eksempel på, at det hele tiden gælder om at skaffe nye og gode afsætningsmarkeder.

Hvordan gik det med møllerne?
Også de gamle møller mærkede den nye tids konkurrence. I 1984 blev Fredsø Mølle solgt til Dansk Landbrugs Grovvareselskab (DLG). Men heldigt for Mors blev Fredsøs kontormand gennem mange år Peter Kibsgaard ansat i Mollerup Mølle. Da han var vellidt i kundekredsen, fik han mange kunder til at skifte til Mollerup og Thissinghus.

Thorup Mølle var jo "Adolf Pedersens Mølle" og blev først forpagtet ud til P.P. Hedegaard, senere overtog næste generation møllen til lager, men placeringen var i det lange løb ikke central nok, og møllen blev solgt til en tømrermester.

Mollerup Mølle
Holger Hangaard Pedersen, der var født i Thorup i 1914, købte 1. juni 1940 Mollerup Mølle. Da mejetærskerne kom i brug, byggede Mollerup Mølle en moderne silo med korntørreri. Som et led i 50 års jubilæet i 1990 blev der bygget en ny hal med et tromletørreri, der kunne tørre alt, uanset hvor våde afgrøderne var. Selve jubilæet blev fejret med åbent hus 1. juni 1990, men så blev det hverdag igen med nye byggerier. For at sikre fremtiden fik firmaet en miljøgodkendelse til fremstilling af 50.000 tons foder. Derfor blev der bygget nye råvaresiloer – i 21 meters højde! - , og en ny pillepresser med en kapacitet på 10 tons i timen blev ligeledes anskaffet. Det var den største investering i møllens historie.

Det hele var klar til start mandag den 17. juni 1996, men netop samme morgen døde den gamle møller pludselig i en alder af 82 år. Den næste generation var forlængst forberedt til at køre møllen videre, men søndag den 10. august 1997 blev familien ramt af en tragisk arbejdsulykke. Høsten var i fuld gang, og man var klar til at modtage de første læs hvede i en ny stor hal på 1700 kvadratmeter. Niels Dissing Pedersen, der var leder på lageret ville udbedre en mangel øverst oppe i taget og faldt pludselig ned, han var død ved ankomsten til sygehuset. Han var født i 1953 og efterlod kone og børn.

Hvidbjerg Købmandsgård
Alle købmandsbutikker i Danmark er medlem af en eller anden indkøbskæde. Da Tove og Hans Pedersen overtog driften af Hvidbjerg købmandsgård i 1975, var butikken medlem af kæden "en af de friske butikker", der fik varer fra Chr. Kjærgaard. Denne kæde blev solgt til SPAR- kæden, en landsdækkende og stor kæde i kolonialbranchen. Indehaverne er tilfredse med markedsudviklingen og kan glæde sig over gode og trofaste medarbejdere. I 2001 blev butikken helt renoveret og udbygget og er i dag en tip top moderne landbutik, som i 2008 har fået et nyt og helt moderne Q 8 tankanlæg til benzin og dieselolie.

13. Er der fremtid i denne branche? JA

Niels Dissing Pedersens død bevirkede, at de tre søskende Anne, Kresten og Hans Pedersen efter køb af broderens aktier, hver ejede 1/3 af aktierne. Deres overvejelser om fremtiden for familiefirmaet førte til, at de blev enige om et glidende generationsskifte. Tove og Hans Pedersen havde i 2004 mistet en søn Kristian ved en tragisk trafikulykke i nærheden af Hvidbjerg. Deres to andre børn Louise og Jakob var uddannet indenfor handel og var villige til at fortsætte firmaet sammen med fætteren Holger, der var søn af Maren og Kresten Dissing Pedersen. Et første trin bestod i, at forældregenerationen i 2005 overdrog nogle aktier til børnene, så de nu ejede over halvdelen af aktierne i Mollerup Mølle. Af skattemæssige grunde skulle børnene i sådanne tilfælde eje mindst 51% af aktierne, så de blev hovedaktionærer.

Hans Pedersen giver denne vurdering af ordningen: "Børnene kan være glade og sende venlige tanker til faster Anne, som var med på ideen, for hendes intention har altid været, at hendes aktier skulle tilgå dem, der ville drive forretningen videre. Næste generation er således klædt på til at løse de teoretiske og praktiske forhold.

Grovvarehandelen på Mors er helt bestemt af udviklingen i landbruget, og ikke kun af de lokale forhold men af nationale og internationale forhold. Jeg har tidligere omtalt firmaet Clemmensen men ikke nævnt, at dette firma byggede det store lager i Markedsgade i Nykøbing, som senere blev solgt til P.P. Hedgaard. Efter en renovering af afdelingen lukkede Hedegaard den samtidig med Tødsø Mølle og havde så på Mors kun afdelingen i Sundby.

I Nykøbing by ligger stadig den store lagerbygning til Morsø Frø. Mange har undret sig over beliggenheden, men den skyldes i særlig grad den tidligere socialdemokratiske borgmester Axel Ivan Pedersen, der var en utrættelig forkæmper for en Sallingsundbro med jernbane. Og ved Frøkontoret var der store arealer velegnet til "godsbanegård".Nu er jorden udlagt til store og attraktive villaer og parcelhuse m.m. I en årrække gik det godt for Morsø Frø, som endda manglede lagerplads. Da Hedegaards nyrenoverede lager i Markedsgade med bl.a. et stort Cimbria tørreri kom til salg, stiftede Thissinghus og Martin Klausen, der var formand for Morsø Frø, et aktieselskab, der købte Markedsgade. Her blev så oplagret frø sammen med rug. Da Morsø Frø blev nedlagt, solgte Martin Klausen sine aktier til Thissinghus, der jo altid manglede lagerplads. I 2008 bruges Markedsgade til modtagelse af maltbyg-råvarer i høsten og oprensning til maltbyg-færdigvarer. Lagerkapaciteten er 8.000 tons og leveres til Dragsbæk Maltfabrik i Thisted eller eksporteres via havnen i Nykøbing.

Konkurrencen er stadig hård

Da Tove og Hans Pedersen overtog Hvidbjerg Købmandsgård i 1975, var der 14 korn- og foderstofforhandlere på Mors, i 2008 er der tre tilbage: Sdr. Dråby, DLG og Mollerup Mølle med afdelinger i Hvidbjerg og Thissinghus. I det foregående

har jeg mange gange omtalt det store firma P.P.Hedegaard som en vanskelig samarbejdspartner, der ikke altid var villig til at yde kredit til sine kunder, og slet ikke, hvis de var i vanskeligheder! Hvordan er situationen her i 2008 for firmaet, der i dag hedder Hedegaard A/S og er et børsnoteret selskab?

Mens jeg skriver dette afsnit i maj 2008, er Hedegaard blevet dagsaktuel. Aktionærerne har nu i flere dage kunnet læse om stærkt stigende aktiekurser på grund af svensk interesse i at erhverve aktier i selskabet. Det er koncernen Lantmännen, der ejes af 44.000 landmænd og har en årlig omsætning på 26 milliarder svenske kroner. Lantmännen ejede i forvejen 29% af aktierne, men vil åbenbart ikke nøjes med at være minoritetsaktionær. Da Hedegaard fandt det svenske købstilbud for lavt, meldte en række danske selskaber, samlet i gruppen Den lokale Andel, sig på markedet, og en svensk-dansk budkrig udviklede sig hurtigt. I skrivende stund er resultatet ukendt. De danske forbrugere kender for resten godt Lantmännen, som i lang tid har ejet de gode danske brødfabrikker Schulstad og Hatting Brød med flere, men de har ikke pralet med ejerskabet!

Den svenske interesse for Hedegaard viser tydeligt, at det ikke er nok at kontrollere store dele af detailleddet, nu skal engrosleddet i svensk eje. Men hvor er de 44.000 svenske ejere, og hvordan er det muligt næsten dagligt at forhøje et købstilbud på 520 kroner pr. aktie til 650, til 720, 721, 750 og 760 kr.?

Jeg overlader svarene til danske landmænd og de danske forbrugere! Men inden jeg forlader Hedegaard, vil jeg gerne fremhæve, at firmaet har været en meget vigtig handelspartner for Thissinghus siden 1910. Hans Pedersen har talt med Find Pedersen, Nees, hvis bedstefar ejede "Ellen", der lastede 45 tons, mens "Berta" lastede 35 tons. Til sammenligning kan en af firmaets lastbiler transportere én Berta-last. Begge skibe var under 20 brt./t og måtte sejles uden styrmandseksamen. Hastigheden var 5-6 knob med "støtsejl" (et lille sejl bagerst). To ture til Ålborg pr. uge var det normale, men hvis man var heldig at laste mandag morgen, kunne man tage tre ture i den uge.

14. Fra ladeplads til dynamisk erhvervsområde

Der er sagt meget godt og rigtigt om Thissinghus-området igennem tiderne, men der er ikke mange, der ville påstå, at dette fjernt beliggende område på Mors ville være velegnet som centrum for industri og handel. Ikke desto mindre fylder det, der i folketællingen i 1860 kaldtes "Handels- og Ladepladsen Thissinghus" 150 år i juni 2008. I anledning af fødselsdagen vil det vel være rimeligt at gøre status over den aktuelle situation?

Mollerup Mølle A/S er et familieejet selskab med hovedsæde i Mollerup og med afdelinger i Thissinghus og Hvidbjerg. Primdahls og Arne Snerlings planer om evt. fusion blev som nævnt ikke gennemført, men på en måde alligevel! For Mollerup lejer i dag alle Primdahls bygninger til lagerplads og tørring af korn. I datterselskabet Vestervig Grovvareforretning i Thy ejer Mollerup Mølle de 50%. Koncentrationen i branchen skyldes udviklingen i landbruget med nedlæggelse af mange landbrug. De resterende bliver til gengæld større og større, men afsætningen af korn- og foderstoffer samt gødning er stærkt afhængig af de nationale og internationale konjunkturer. Aktuelt kan nævnes faldet i den animalske produktion. At svinebestanden er faldet 10% på grund af dårlige resultater i svineproduktionen må nødvendigvis mærkes i Mollerup Mølle. Og at udvide markedsområdet er nærmest umuligt, for konkurrencen er hård overalt, og konkurrenterne er ofte meget kapitalstærke.

Transporten er vigtig

Lige fra anlæggelsen af Thissinghus Købmandsgård har transport af varer til og fra området været af helt afgørende betydning. Det betød meget, at Thissinghus lå godt for skibsfarten i Limfjorden, men heldigvis er Nykøbing havn i dag i stand til at modtage meget store skibe. Der er i det foregående nævnt flere eksempler, men vi må ikke glemme det gode skib "Kaja H", der mere end 100 gange har anløbet Nykøbing havn og hver gang med 1200-1300 tons soja. Ja, hun kan slet ikke undvære Mors, så derfor kommer hun hver tredje uge til Nykøbing. Det er et tysk skib, som nu hedder "Median", men hun er velkommen hver gang trods navneskiftet.

For at kunne dække morsingboernes behov for varme i årene 1940-45 begyndte Mollerup Mølle at sælge tørv fra de danske tørvemoser. I 2008 leveres fyringsolie og dieselolie til traktorer i to nye tankvogne fra eget depot. Et nyt produkt på markedet er træpiller fra de baltiske lande, og selvfølgelig losses de i Nykøbing og køres på lager eller ud til kunderne. 10 chauffører klarer kørselen med foder, to klarer olie / benzin, og endvidere bruges vognmænd til hjem- og udtransport. Transportudgifterne udgør ca. 30-40 % af samtlige udgifter. Det er da en post!

Det gælder hele tiden om at have så lave omkostninger som muligt. Som eksempel på sparsommelighed kan fra Thissinghus nævnes: Da man købte en brugt lastbil på Fyn til max. 30.000 kr. , tog de to udsendte toget, handlede bil, kørte

bilen hjem, hvorefter den fik en tiltrængt gang maling. Eller se, hvordan Andreas Markussen tømte en bil uden tippelad. Når bilen kørte op på en skrå planke (en kile), løb det meste ud af sig selv, resten klarede han med en skovl! Jo, man brugte sin sunde fornuft.

Klimaet på arbejdspladserne synes altid at have været godt. Arbejdskampe i firmaet er ukendte, og der er flere eksempler på, at søn fulgte efter far. Ellen og Chr. Møllers søn Robert blev ansat som forvalter efter Niels Pedersens død. Den store maskinpark stiller krav til sikkerhed på arbejdspladserne. I de senere år er afholdt kurser i livredning med stor deltagelse af medarbejderne, og netop i jubilæumsåret er der investeret i en brandbil med helt moderne udstyr. Midt i maj måned afslutter 7 medarbejdere brandmandsuddannelsen! I tilfælde af brand vil der gå alt for lang tid, inden man får fat i brandmænd og brandudstyr i Nykøbing. I tilfælde af brand vil store værdier gå tabt. Såsædproduktionen er ca. 4-5000 tons vinter / vårsæd, foderproduktionen er ca. 60-70.000 tons, og brændstofomsætningen er på 10 millioner liter.

Finansiering

Lagerkapaciteten er nu ca. 44.000 tons og firmaet har netop fået byggetilladelse til to nye haller i Mollerup, og de skal gerne være færdige til høst! Det sker endda efter, at de sidste år har været præget af en enorm byggeaktivitet. Det samlede personale er p.t. på 37 personer, men hertil kommer en del afledte virkninger. Mens mange provinshavne er blevet overflødige, trives havnen i Nykøbing Mors, og Mollerup Mølle er således en væsentlig faktor i havnens og kommunens økonomi. Bestyrelsen i Mollerup Mølle A/S består af aktionærerne Anne Pedersen, Kresten Pedersen, Louise Pedersen, Jakob Pedersen og Hans Pedersen. Omsætningen i 2007 var på godt 400 mio.kr., og i 2008 ventes den at blive på 450 mio.

Thissinghus' historie i 150 år viser, at grovvarehandel er en vanskelig branche uden den store fortjeneste men med risiko for økonomiske tab. At flere kriser er klaret i tidens løb skyldes flid og offervilje fra ejernes side, og i den aller vanskeligste krise i 1982 en betydelig hjælp fra Morsø Bank. Det er i pagt med firmaets historie, at der ikke udbetales udbytte til aktionærerne. Alt overskud går til investeringer, så man stadig kan anvende og leve op til firmaets slogan:

Mollerup Mølle – en sikker leverandør – også i fremtiden!

Medarbejdere i Thissinghus Købmandsgård maj 2008. Fra venstre: Alex Christensen, Torben Kristensen, Henning Hansen, Peder Kristensen, Benny Andersen, Hans Pedersen og Tove Pedersen med barnebarnet Emma.

Ejerkredsen i Mollerup Mølle. Fra venstre: Anne Pedersen, Hans Pedersen, Louise Pedersen, Holger Pedersen, Kresten Pedersen og Jakob Pedersen.

СОРМОВСКИЙ 3049

THISSINGHUS-HVIDBJERG
KØBMANDSGÅRD

KØBMANDSGÅRD

Villy Sørensen
REDSTED

DAF
2300
MM

MØLLERUP MØLLE
KØBMANDSGÅRD
EL

Sten Jacobsen
3129

LLERUP MØLLE

VOLVO
THISSINGHUS-HVIDBJERG
KØBMANDSGARD

Schaeff
MOLLERUP MOLLE
KØBMANDSGARD
SCANIA
92 M
LD 91 242

Litra Cb № 94 — Kr. 500

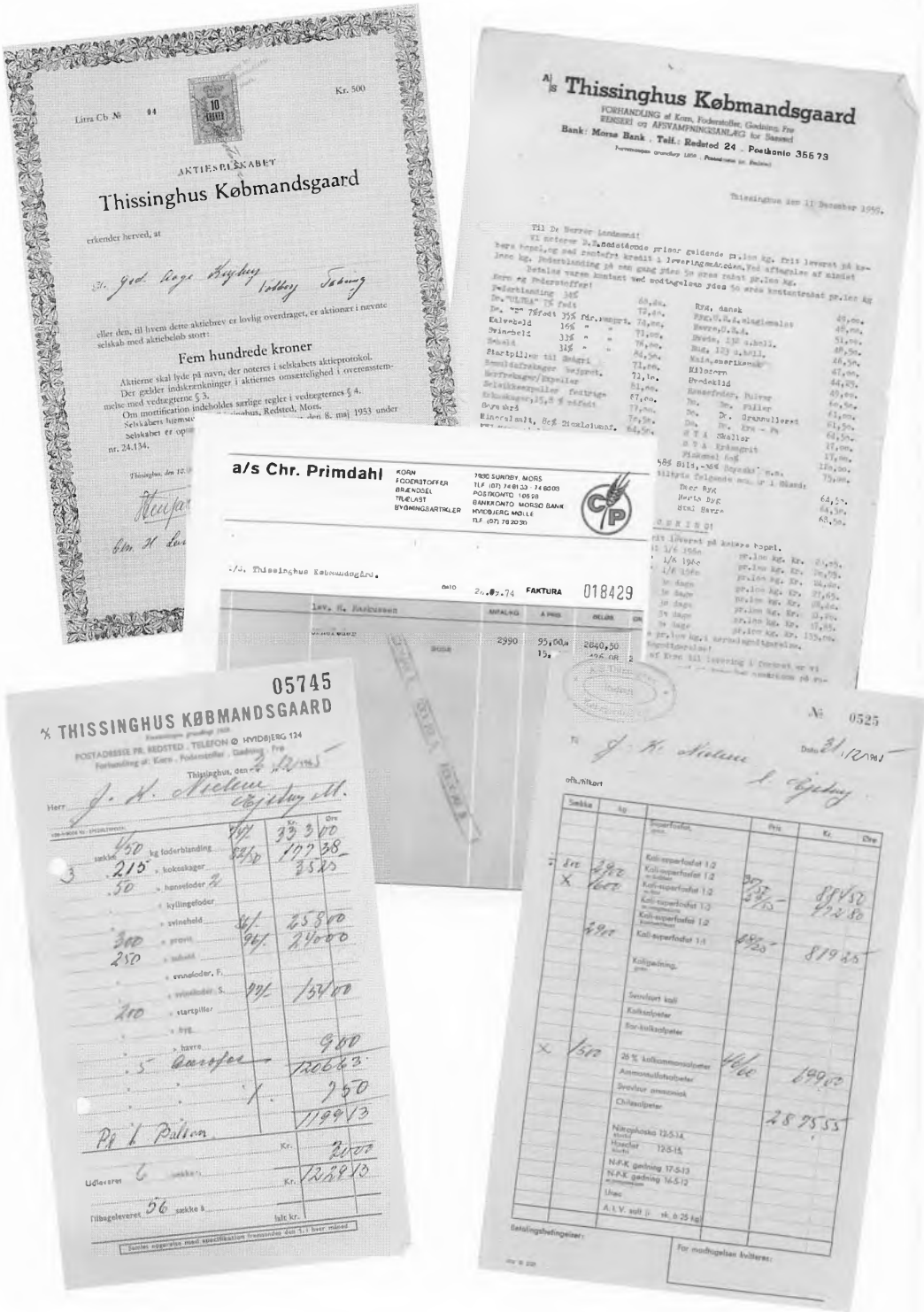

AKTIESELSKABET

Thissinghus Købmandsgaard

erkender herved, at

Fr. Ged. Aage Bryhny Vollbøy Tæbing

eller den, til hvem dette aktiebrev er lovlig overdraget, er aktionær i nævnte selskab med aktiebeløb stort:

Fem hundrede kroner

Aktierne skal lyde på navn, der noteres i selskabets aktieprotokol.
Der gælder indskrænkninger i aktiernes omsættelighed i overensstemmelse med vedtægterne § 3.
Om mortification indeholdes særlige regler i vedtægternes § 4.
Selskabets hjemsted [illegible] Thissinghus, Redsted, Mors.
Selskabet er opr[illegible] den 8. maj 1953 under nr. 24.134.

Thissinghus, den 10. [illegible]

Chr. H. Lar[illegible]

A/S Thissinghus Købmandsgaard

FORHANDLING af Korn, Foderstoffer, Gødning, Frø
RENSERI og AFSVAMPNINGSANLÆG for Sæsæd
Bank: Morsø Bank . Telf.: Redsted 24 . Postkonto 355 73
Forretningen grundlagt 1858 . Postadresse pr. Redsted

Thissinghus den 11 December 1950.

Til De Herrer Landmænd!
Vi noterer D.Z.Sædstående priser geldende pr.100 kg. frit leveret på kobers bopæl,og med rentefrit kredit i leveringsmåneden.Ved aftagelse af mindst 1000 kg. Foderblanding på een gang gives 50 øres rabat pr.100 kg.
Betalas varen kontant ved modtagelsen gives 50 øres kontantrabat pr.100 kg
Korn og Foderstoffer!

Foderblanding 34%		68,00.
Dr."ULTRA" 7% fedt		72,00.
Dr. "Z" 7% fedt	35% fdr.rentefrt.	74,00.
Kalvebeld	16% " "	71,00.
Svinebeld	33% " "	76,00.
Sebeld	31% " "	84,50.
Startpiller til Smågri		71,00.
Semuldafrekager Bejpret.		71,10.
Herfrekager/Expeller		81,00.
Selsikkeexpeller fedtrige		67,00.
Kokoskager,15,8 % rafedt		77,00.
Bygmæl		70,50.
Mineralsalt, 80% Dicalciumfr.		64,50.

Ryg, dansk	49,00.
Ryg,U.R.A.slagmalet	48,00.
Havre,U.R.A.	51,00.
Bvede, 132 d.hell.	48,50.
Rug, 123 d.hell.	46,50.
Maiz,amerikansk	47,00.
Hilsorn	44,25.
Brødsklid	49,00.
Hensefoder, Pulver	60,50.
Dr. Dr. Filler	61,00.
Dr. Dr. Grannullerat	61,50.
Dr. Dr. Kra - Pa	64,50.
S T A Skaller	17,00.
S T A Krämgrit	17,00.
Fiskemel 60%	120,00.
58% Sild,-36% Bøyeskr. m.m.	75,00.

Tilbyde følgende [illegible] i Mand:

Dæer Ryg	64,50.
Hertø Ryg	64,50.
Stal Havre	68,50.

[illegible]

Frit leveret på kobers bopæl.

1/6 1950	pr.100 kg. Kr.	[illegible]
1/6 1950	pr.100 kg. Kr.	[illegible]
1/6 1950	pr.100 kg. Kr.	[illegible]
30 dage	pr.100 kg. Kr.	27,65.
30 dage	pr.100 kg. Kr.	[illegible]
30 dage	pr.100 kg. Kr.	[illegible]
30 dage	pr.100 kg. Kr.	[illegible]
30 dage	pr.100 kg. Kr.	135,00.

[illegible] pr.100 kg.i [illegible]
Kogodtgørelse!
[illegible] af Korn til levering i foderet er vi [illegible]

---

a/s Chr. Primdahl

KORN
FODERSTOFFER
BRÆNDSEL
TRÆLAST
BYGNINGSARTIKLER

7930 SUNDBY, MORS
TLF. (07) 74 61 33 - 74 60 03
POSTKONTO 105 98
BANKKONTO MORSØ BANK
HVIDBJERG MØLLE
TLF. (07) 78 20 30

CP

A/S. Thissinghus Købmandsgård.

Dato 26.07.74 FAKTURA 018429

Lev. H. Markussen	AFTALING	A PRIS	BELØB	[illegible]
[illegible]	2990	95,00 a 15.	2840,50 [illegible]	2

05745

% THISSINGHUS KØBMANDSGAARD

Forretningen grundlagt 1858
POSTADRESSE PR. REDSTED . TELEFON Ø HVIDBJERG 124
Forhandling af: Korn . Foderstoffer . Gødning . Frø

Thissinghus, den 2/12 1965

Herr J. K. Nielsen Ejstrup M.

			Kr.	Øre
3	sække 450	kg foderblanding	74/-	333 00
	215	" kokoskager	82/50	177 38
	50	" hønsefoder		35 25
		" kyllingefoder		
		" svinefoder		
	300	" prøvit	86/-	258 00
	250	" sabuld	96/-	240 00
		" svinefoder, F.		
		" svinefoder, S.	77/-	154 00
	200	" startpiller		
		" byg		
		" havre		9 00
	5	Bærofos		1206 63
		"		7 50
		"		1199 13
		Pr. 6 Balsen	Kr.	20 00
	Udleveret 6	sække	Kr.	1229 13
	Tilbageleveret 56	sække à		
			Salt kr.	

Samles opgørelse med specifikation fremsendes den 1.1 hver måned

---

№ 0525

Til J. K. Nielsen Dato 31/12 1965

ofts./tilkørt

Sække	kg	Superfosfat	Pris	Kr.	Øre
		Kali-superfosfat 1:2			
800	2900	Kali-superfosfat 1:2	30/50	884 50	
X	1600	Kali-superfosfat 1:2	29/50	472 80	
		Kali-superfosfat 1:3			
		Kali-superfosfat 1:2			
	2900	Kali-superfosfat 1:1	28/25	819 25	
		Kalgødning			
		Svavlsurt kali			
		Kalksalpeter			
		Bor-kalksalpeter			
X	1500	26 % kalkammonsalpeter	46/60	699 00	
		Ammonsulfatsalpeter			
		Svavlsur ammoniak			
		Chilesalpeter		2875 55	
		Nitrophoska 12-5-14			
		Hoscfor 12-5-15			
		N-P-K gødning 17-5-13			
		N-P-K gødning 16-5-12			
		Urea			
		A.I.V. salt à sk. à 25 kg			

Betalingsbetingelser:

For modtagelsen kvitteres:

MM Mollerup Mølle

En sikker leverandør – også i fremtiden ...